

OTDK-DOLGOZAT

MSc
2014

Felnőttekre leselkedő veszélyek a Facebook világában

Kézirat lezárása: 2014.12.23.

Tartalomjegyzék

1. Bevezetés	5
2. Anyag és módszertan.....	6
2.1 Szekunder adatgyűjtés.....	6
2.2 Primer adatgyűjtés	6
3. Történeti áttekintés	9
4. Szakirodalmi áttekintés a felnőttekre vonatkozó veszélyek meghatározásával (adataink kapcsán)	11
4.1. Valóban ingyenes?.....	11
4.2. „Lájkok”	12
4.3. Képek	13
4.4. Meggondolatlan üzenetek	14
4.5. Hely-, időadatok veszélye	15
4.6. Mások által feltöltött információk veszélye	16
4.7. Az internetes bűnözés	16
4.7.1. Képből szerzett vagyon	17
4.7.2. Személyiség lopás	17
4.8. Nyomkövethetőség veszélye	18
4.9. Elektronikus zaklatás	19
4.10. Vírusok	21
5. Szakirodalmi áttekintés a felnőttekre vonatkozó veszélyek meghatározásával (szociális buktatók)	22
5.1. Online identitás.....	22
5.2. Félreértelmezhetőség	23
5.3. Facebook-féltékenységi.....	23
5.4. Függőség-információéhség	24
5.5. Depresszió	26
5.6. Elszigetelődés-személyes kontaktusok hiánya	27
5.7. Játékok.....	28
5.8. Reklámok	29
5.8.1. Agresszió	29
5.8.2. Hamis ideálok	29
6. Szakirodalmi áttekintés a felnőttekre vonatkozó veszélyek meghatározásával (egyéb veszélyek)	30
6.1. Kézírás eltűnése	30
6.2. Biztonsági beállítások hiánya	31
6.3. Adatok örökkévalósága	31
6.4. Gyermekkereskedelem.....	31
6.5. Biztonsági beállítások hiányának veszélye, hiszékenységi.....	32
7. Hipotézisek.....	33
8. Primer adatgyűjtés	34
9. Megoldási javaslatok	47
10. Következtetések.....	49

11. Összefoglalás.....	50
Irodalomjegyzék.....	51
Ábrajegyzék	53
Táblajegyzék	54
Melléklet	55

1. Bevezetés

A mai felgyorsult világunkban a technika fejlődésének köszönhetően a kommunikáció egyre nagyobb szerephez jut. Manapság adatok, információk, üzenetek, képek küldése a világ másik végén lévő személyek részére a másodperc tört része alatt lezajló folyamat. A XXI. században élő ember számára ez teljesen természetes, melyhez nagy segítséget nyújtanak a különböző közösségi oldalak.

TMDK dolgozatomban a felnőttek (22 év felett) facebookozási szokásainak vizsgálatával és a rájuk leselkedő veszélyek bemutatásával foglalkozom. A téma aktualitása egyrészt a Facebook fiatalságában rejlik. Az oldal alapítása óta 10 év telt el, tehát a társadalomra gyakorolt hatása az elmúlt időszakban kezdett el körvonalazódni. Másrészt a mai társadalomban élő ember számára a közösségi oldalakon folytatott élet a mindennapi rutin részévé vált. Ezen szolgáltatásoknak köszönhetően kommunikálhatunk barátainkkal, kapcsolatba léphetünk régen látott ismerőseinkkel, és új ismeretségekre is szert tehetünk. Megoszthatjuk képeinket, kedvenc időtöltési formáinkat (zene, idézet, egy kedvelt weblap), jelenlegi tartózkodási helyünket, kedélyállapotunkat és azt is, hogy éppen mivel foglalkozunk. Annak, hogy mit teszünk közzé a közösségi oldalakon, szinte semmi nem szab határt. A létrehozott profilunk és a feltöltött információink alapján alkotjuk meg online személyiségünket, aki ezután egy nagy közösség részesévé válik a hatalmas internetes világban. A kapcsolattartás ezen formájának előnyei: a gyorsaság és a kényelem szemmel láthatóak. Nem szabad azonban elfelejteni, hogy ennek az online kommunikációs csatornának hátrányai is vannak, melyekkel véleményem szerint sokkal inkább foglalkozni kell mint az előnyökkel. Nyilvánvaló, hogy a téma aktuális, és az is, hogy fokozott figyelmet kell rá fordítani.

Dolgozatom célja, hogy a felnőttek (22 év felett) facebookozási szokásairól átfogó képet fessek, illetve ennek kapcsán a rájuk leselkedő veszélyeket bemutassam, elemezzem. Kérdőívem kiértékelésével szeretném felvetéseimet alátámasztani.

2. Anyag és módszertan

A bemutatásra kerülő eredmények összegyűjtésére a marketingkutatás két alapvető módszerét a szekunder és a primer adatgyűjtést alkalmaztam.

2.1 Szekunder adatgyűjtés

A szekunder adatgyűjtés során igyekeztem mindazon rendelkezésre álló információforrások adatait feldolgozni, melyek releváns adatokkal szolgálhatnak a témában. Elsődlegesen arra törekedtem, hogy bemutassam a Facebook fiatalokra gyakorolt negatív hatását, illetve ezzel párhuzamosan szemléltessem a felnőttekre vonatkozó rizikófaktorokat, elméletileg megalapozva ezzel a dolgozatot. Emellett törekedtem nemzetközi információk feldolgozásra is. A hazai és nemzetközi szakirodalmak megszerzésében elsősorban az online kereshető tudományos szakkik adatbázisokra támaszkodtam, mint például a Maturka, Science Direct. Emellett áttekintettem számos szakfolyóirat webes formában megjelent példányát is, illetve feldolgoztam a témában fellelhető számos dokumentumfilmet, illetve rádióbeszélgetést. A téma fiatalsága miatt az adatok és információk begyűjtése során több nehézségbe is ütköztem, ennek ellenére mindig törekedtem a hiteles információforrásokból való munkára.

2.2 Primer adatgyűjtés

A primer adatgyűjtést egyfelől saját összeállítású kérdőív segítségével végeztem el. A kérdőív 28 kérdést tartalmazott. A kérdések fele a facebookozási szokásokat vizsgálta, míg másik fele a veszélyek kérdéskörét járta körül. A kérdőívet a Facebook segítségével juttattam el a kitöltőkhöz, illetve különböző Facebook-csoportokban is megosztásra került. Igyekeztem arra figyelni, hogy a mintában minél nagyobb számban legyenek az idősebb korosztály képviselői is. A kérdőívet 178 személy töltötte ki. Az adatokat a Google Drive, illetve a Microsoft Excel segítségével értékeltem ki.

Nagyban segítette munkámat egy általam jól ismert pszichopedagógus. Több mint 10 éves tapasztalata a veszélyek megállapításánál, illetve az emberek viselkedésének elemzésénél nélkülözhetetlennek bizonyult.

A primer adatgyűjtés részét képezik személyes megfigyeléseim, illetve tapasztalataim is. Fontosnak tartom, hogy az olvasó számára pár dolgot megmagyarázzak.

Azért a veszélyekkel foglalkozom, mert azt tapasztalom, hogy a Facebook iránti rajongás elhomályosítja a felhasználót és csak az előnyeit látja a közösségi portálnak. Az emberek nagy részénél létkérdéssé vált az, hogy tagja lehessen az oldalnak, illetve, hogy ne maradjon le semmiről, ami a világban körülötte történik. Ez nem lenne probléma, ha nem tárnák a nyilvánosság elé életük minden apró mozzanatát, s nem töltenék napjuk jelentős részét a Facebook előtt, nem törődve a rájuk leselkedő veszélyek sokaságával. Azért a felnőttek generációjával foglalkozom, mert a rájuk leselkedő veszélyek kapcsán nem született még releváns kutatás. Feltevésem nagyon könnyen igazolható. Próbáljon meg valaki a Facebook veszélyeiről találni szakirodalmat. Könyv formájában egy-kettő elvétve létezik. Az internetre beütve a Facebook szót, nem a veszélyekkel foglalkozó oldalak fognak elsőként megjelenni. Ha megnézünk egy folyóirat cikk adatbázist (MATARKA), ott rengeteg cikkel találkozhatunk ugyan, amelyek a veszélyekkel foglalkoznak, de szinte kivétel nélkül az összes a fiatal generációra koncentrál. Ugyanezt tapasztalhatjuk, ha a Facebook veszélyei szóösszetételt gépeljük be az internetes keresőbe. Ennek tükrében gondoltam úgy, hogy bemutatom, hogy a felnőttek is veszélyeztetettek, sőt még talán rájuk fokozottabban hatnak a veszélyek, hiszen egy részük még csak most ismerkedik az internet világával. Jelentős hányaduk nem ebbe született bele, nem ebben nőtt fel. Csak belecsöppent és még csak most tanulja.

A felnőtt kor megállapítása rendkívül összetett, soktényezős folyamat eredménye . Beszélhetünk fizikai-, szellemi-, jogi felnőtttről, illetve azt sem szabad elfelejteni, hogy mindenkinek máshogy alakul az élete, más külső hatások hatnak rá, ami során felnőtté válik.

Felnőtté akkor válik valaki, amikor önálló jövedelemmel rendelkezik, illetve önálló lakása van már. Egy olyan folyamat indul el az életében, amikor elszakad otthonról, és függetlenedni kezd az élet több területén egyszerre. (Iacovou, 2002)

Manapság megfigyelhető, hogy a fiatalok többsége egyetemeken, főiskolákon hosszabb ideig tanul, amelynek az a következménye, hogy később válnak teljesen önállóvá.

1. Táblázat: Fontosabb mutatók a felsőoktatásról

Mutató	1990	2000	2012
18–20 évesek száma, ezer	430,7	435,7	365,8
Jelentkezők aránya a 18–20 éves népességben, %	10,9	19,0	23,0
A nappali képzésre felvettek aránya, %	36,0	54,9	73,0
Nappali képzésben résztvevő hallgatók száma	76,6	183,9	233,7
Összes hallgató száma, ezer	108,4	327,3	338,5

Forrás: KSH (2013)

A KSH adataiból jól látszik, hogy a felsőoktatásban tanulók aránya az 1990-es évekhez képest a háromszorosára emelkedett.

Azért 22 éves korhatárnál állapítottam meg a felnőtt kor határát, mert szerintem ekkorra már végeznek főiskolai tanulmányaikkal a fiatalok, s itt lépnek be a munkaerőpiacra részben vagy egészben. Akik tovább tanulnak ezután is, ők általában már dolgoznak, s tanulmányaik, s lakhatásuk költségeit maguk fedezik.

A szakközépiskolát, szakiskolát végzettek 18-19 éves koruk körül végeznek tanulmányaikkal, s ekkor lépnek be a munkaerőpiacra. Általában ők nem költöznek el otthonról úgy, mint az egyetemisták főiskolások. Előbb vállalnak munkát, de mivel otthon laknak, költségeik nem teljes hányadát fedezik saját maguk. 22 éves koruk körül viszont már ők is szinte teljesen önállósodnak.

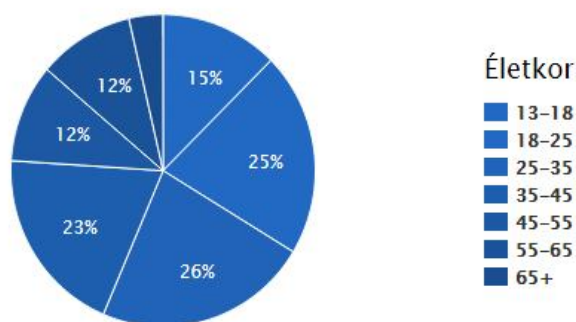
Úgy gondoltam, hogy ezen szempontok, adatok alapján a 22 éves életkor megfelelő a felnőttiség alsó határának megállapításához.

3. Történeti áttekintés

A Facebook története 2003-ban kezdődött, amikor Adam D'Angelo létrehozta a Facemash nevű közösségi oldalt egyetemisták számára. Ennek hatására Mark Zuckerberg megalkotta a CourseMatch nevű programot 2004-ben, amelyből a későbbi Facebook született meg, és nőtte ki magát egy világméretű közösségi hálózat. (<http://hu.wikipedia.org/wiki/Facebook>, 2014)

Magyarországon a Facebook 2008. november 26.-án jelent meg, és nagy népszerűsége tett szert az internet világában, ahol a többi hasonló jellegű oldaltól elbirtokolta a vezető szerepet. 2014. október 24.-én a Facebook felhasználók száma hazánkban 4.400.000 fő volt. (Analytics.socialdaily.com, 2014)

1. Ábra: A Facebook felhasználók életkor szerinti megoszlása hazánkban

Forrás: SocialDaily Statistics (2014)

A 25 év feletti korosztály a felhasználók 60%-át képviseli Magyarországon, ami az általam vizsgált korcsoport jelentős részét is képezi.

2. Ábra: Mobil platformról történő felhasználás

Forrás: SocialDaily Statistics (2014)

A fenti adat azt mutatja, hogy 3681800 mobil eszközről történik bejelentkezés hazánkban a Facebookra. Megdöbbentő számomra, hogy ennyire fontos az emberek számára az, hogy a nap minden pillanatában elérjék a közösségi oldalt.

4. Szakirodalmi áttekintés a felnőttekre vonatkozó veszélyek meghatározásával (adataink kapcsán)

Ebben a fejezetben áttekintem, hogy melyek azok a rizikófaktorok, amelyek a fiatalkorúakra hatnak, illetve ebből következően bemutatásra kerülnek a felnőttekre vonatkozó veszélyforrások is.

Először azt tekintetem át, hogy a megadott információkból milyen következtetéseket vonhat le rólunk a külvilág, illetve, hogy ez milyen következményekkel járhat, milyen okai lehetnek.

Majd abból az aspektusból vizsgálom a kérdést, hogy mi van akkor, ha ezeket az adatokat felhasználják ellenünk. Hogyan tudják ezeket megtenni, illetve milyen következményekkel jár mindez.

4.1. Valóban ingyenes?

Az első és talán a legfontosabb veszély, amit meg kell említenem az egy tévhit, miszerint a Facebook ingyenes. Valóban semmilyen ellenszolgáltatást nem nyújtunk a Facebooknak azért, mert regisztrálunk az oldalra? Nem, legalábbis pénzbelit nem. Helyette viszont adunk valami mást, ami a mai világban többet ér bármilyen és bármennyi pénznél.

„Világbotrány lett abból, hogy *Edward Snowden* leleplezte az amerikai National Security Agency (NSA) online megfigyelési programját, amely a Facebook, a Google, a Microsoft, a Skype, az AOL, az Apple szerverein tárolt adatokat is elemezte. Az NSA 1,7 milliárd dollárból óriási szupertitkos megfigyelő- és adatelemző-állomást létesített Utah állam sivatagában. A CNN kalkulációja szerint, ha az itt rögzített adatokat kinyomtatnák, olyan hatalmas papírhalmaz lenne belőle, hogy azon hatmilliószor oda-vissza gyalogolhatnánk a Föld és a Hold között!” (Kriston L., 2014)

Fizetünk az adatainkkal. S nemcsak a Facebooknak. A Google, a Youtube ugyanúgy begyűjti az információkat rólunk. Ezek az internetes multik egyre többet tudnak a felhasználóikról. Ehhez még a saját profilunkba sem kell bejelentkeznünk. Számtalanszor tapasztalhatjuk, ha egy oldalon böngészünk, találkozunk a saját profilképünkkel. Ez azért van, mert a Facebook szerverén keresztül nézzük az oldalt, s ebből következik, hogy teljesen nyomon tudják követni, hogy mit nézünk, mit olvasunk, hallgatunk stb. Hogyan lehetséges ez? A válasz egyszerű. Az úgynevezett cookie-kon keresztül. Ezek olyan adatcsomagok, amelyek állandó kommunikációt folytatnak az éppen látogatott weboldal és a számítógépünk között, így

nyomonkövethetővé válik, hogy éppen melyik felhasználó használja az oldalt. (Buzna-Horváth, 2014)

Azáltal, hogy különböző internetes oldalakon böngészünk, hatalmas mennyiségű adatot továbbítunk a szerverek felé a tudtunkon kívül (teljesen ingyen), amelyhez az esetek többségében be sem kell lépünk a közösségi portálra. Eddig tehát akaratunk ellenére osztottunk meg fontos információkat magunkról. Az adatok nyilvánossá tételének van még egy aspektusa. Ez az, amikor akaratunk teljes tudatában osztjuk meg ezeket. Mégis miért csinálnánk ilyet?

4.2. „Lájkok”

Az emberek többségének nem azért van facebookja, hogy ne használja azt, hanem azért, hogy aktívan kivegye részét a közösségi életből, ami bizony posztok, lájkok és megosztások tömkelegéből áll. Létrehozunk magunkról egy „lájkokkal rajzolt profilt”. (Mészáros Cs., 2014)

„A gomb megnyomása egy adott márka vagy személy iránti lojalitás kifejezésére is szolgálhat, továbbá kontextustól függően jelenthet gratulációt vagy együttérzést, felhívhatja az adott tartalomra a figyelmet, esetleg jelzésként szolgálhat arra, hogy egy adott személlyel azonos az érdeklődési körünk.” (Ujhelyi A., 2014, 119.o.)

Ez első hallásra nem tűnik olyan veszélyesnek, mint amilyen valójában. Abban nincs semmi rossz, ha valaki kedvel egy zenét, videót, képet, kiírást, cikket vagy bármi más. Semmi rossz nincs benn az igaz, csak hogy ezáltal megalkotunk magunkról egy képet. Tudtára adjuk a világnak, hogy kik vagyunk, mit gondolunk, mit tartunk elfogadhatónak, mi az, ami a preferenciarendszerünkön kívül esik. És még folytathatnám a sort a végtelenségig.

Ezek az információk a többség számára ártalmatlan jeleknek tűnnek, amivel senki semmit nem tud kezdeni. Nem szabad elfelejteni, hogy a XXI. század az informatika világa, ahol számítógépek elemzik a beérkezett adatokat. A gépek abban különböznek az embertől, hogy nincsenek érzelmeik, ezáltal nem lesznek hozzánk lojálisak, ha valami intimnek vélt információt észlelnek. Levonják kőkeményen a konzekvenciákat, lerántják a leplet féltve őrzött titkainkról. Intelligenciaszintünk nem marad rejtve, szexuális beállítottságunk sem titok többé, politikai nézeteink is napvilágot látnak, káros szenvedélyeinkről is lehull a lepel, s ha magatartásunk valamilyen módon törvénybe ütközik, bizonyosan az is kiderül. Már is mennyi információ kiderül rólunk, pedig semmi más nem tettünk eddig, csak a like gombra kattintottunk. (Mészáros Cs., 2014)

4.3. Képek

Naponta 250 millió képet töltenek fel átlagosan a közösségi oldalra. Napjainkra a Facebook egy nagy digitális fotóalbummá vált. Megszűnt az intimitás fogalma, mindenki belelát a másik életébe. (Csiszár M., 2013) A feltöltött képek későbbi életünk során időzített bombává válhatnak. (Mészáros Cs., 2014)

Számtalanszor találkoztunk már közösségi oldalakon hiányzó öltözetű emberek, erős intimitást sugárzó képeivel, ahol, mint a vágy tárgyai szerepelnek (ez lehet egy fürdőruhas kép, egy partikép, vagy éppen a tükör előtt pózolv megörökített pillanat). A kutatók egyik álláspontja erről az, hogy a közösségi oldalak egyféle szexuális játszótérként funkcionálnak, ahol megosztott képek a testről, és a nyilvános megjelenésről szólnak. Másfajta vélekedés szerint viszont önbizalmukat erősítik ezáltal, és visszajelzést várnak a külvilágtól. (László P., 2012) A pszichopedagógussal folytatott beszélgetéseim során szintén ezt a következtetést vontam le. Általában azért tesznek közzé magukról az emberek ilyen képeket, mert önbizalomhiányban szenvednek, s ezáltal várnak önmege erősítést. Persze ez a társadalom számára nem normális. Ezen viselkedésnek más okai is lehetnek. Mint például a figyelemfelkeltés. Úgy vélik, hogy nem kapnak elég figyelmet, kiközösítettnek érzik magukat, érzelmi elhanyagoltság jellemző rájuk. A képekre adott válaszok alapján képesek növelni önbizalmukat.

A következő eset egy kongresszusi képviselőről szól, aki nemi szervét ábrázoló képet töltött fel egy közösségi oldalra. Természetesen lemondásra kényszerült tette miatt. (<http://www.youtube.com/watch?v=iMKw76Z0jIQ>, 2012)

Véleményem szerint a felnőttek körében is az önbizalomhiány, a figyelemfelkeltő viselkedés, illetve a szexuális piacon való magasabb fokú érvényesülés lehet a magyarázata az ilyen jellegű képeknek. Különbség a két réteg között a következményekben keresendő. A felnőttek esetében az ilyen jellegű képek komoly társadalmi megbotrántoztatást válthatnak ki, s nem szabad elfelejteni azt sem, hogy mi van akkor, ha ilyen jellegű fotográfiánkat véletlenül a főnökünk találja meg. Kevés munkahelyen tolerált az effajta viselkedés, s nagy valószínűséggel a munkaviszony megszűnését vonja maga után, s rányomja bélyegét egész további életünkre. Ezekkel a kockázatokkal számolnunk kell, ha ilyen jellegű tartalmat teszünk közzé az interneten.

A képek megosztásának másik fajtája, amikor valamilyen ételről, nyaralásról, vagyontárgyról töltünk fel képeket. Úgy vélem ez főleg az idősebb korosztályra jellemző, fiatalokra kevésbé. Náluk is jelentkezik az efféle megnyilvánulás, de nem olyan számottevő

mint az előző. Az ételek fotózása az évezredek alatt kialakult vendégség hagyományához köthető. Manapság sajnos ez a barátkozási, ismerkedési forma egyre inkább kihalóban van, ami bizonyos mértékig az internet térhódításának is elkönyvelhető. Az emberek számára sokkal kényelmesebb ha online beszélgetnek, s ha az ételeket is online készítik. Ezzel alapvetően a társadalmi ranglétrán elfoglalt helyüket kívánják szimbolizálni. (Csiszár M., 2013) Ugyancsak erről a szituációról beszélhetünk akkor is, ha valaki valamilyen tárgyról oszt meg képet. A nyaralással kapcsolatos képek is a pénzügyi helyzetet hivatottak szimbolizálni.

4.4. Meggondolatlan üzenetek

A következő csoportban a megosztott üzeneteket kívánom áttekinteni. Úgy vélem ezekben az elemekben rejlő kockázat inkább a felnőttek világára jellemző. A fiatalság körében ezek kevésbé önkifejezőek. Üzeneteikben inkább a trágárság, a vulgáris megnyilvánulások vannak jelen, melyet a körülöttük lévő felnőttek egy „ejnye bejnyével” díjaznak. Azonban az idősebb korosztály ilyesfajta megnyilvánulásai már sokkal veszélyesebbek.

„2012 januárjában a Los Angeles-i reptéren nem engedtek be az USA területére két brit turistát, a 24 esztendőes *Emily Bruntot* és a 26 éves *Leigh Van Bryant*, mert utóbbi három héttel érkezése előtt viccelődve azt írta a Twitteren, hogy „jövök elpusztítani Amerikát”, és „kiásni Marilyn Monroe-t”. Bilincs csattant a fiatalember csuklóján, öt órán át tartott a kihallgatása, és egy estére cellába dugták illegális bevándorlókkal együtt. Másnap felültették az első Anglia felé tartó járatra. Nem érdekelte a határőröket, hogy a britek a „destroy” szót a lerészegedésre is használják (szleng), a monroe-s utalás pedig idézet a Family Guy tévésorozatból.” (Kriston L., 2014)

A fent említett példából is jól látszik, hogy nagyon nem mindegy, hogy milyen tartalmakat osztunk meg közösségi oldalunkon. További példákkal szeretném szemléltetni, hogy egy átgondolatlan Facebook bejegyzéseknek milyen következményei lehetnek.

Elsőként talán azt a katonát emelném ki, aki Vilmos és Katalin királyi esküvőjén 2011 áprilisában nem vehetett részt egy elhibázott Facebookos bejegyzése miatt. A hercegnőt egyszerűen „felfuvalkodott libának” titulálta bejegyzésében, s hozzátett még néhány trágár, meggondolatlan kifejezést. Megnyilvánulása miatt nem vehetett részt a nívós eseményen, illetve nagy valószínűséggel örök életre megpecsételte katonai karrierjét. Mindez egy Facebook bejegyzés miatt. (<http://www.youtube.com/watch?v=iMKw76Z0jIQ>, 2012)

A következő példa egy könyvelőről szól, aki barátnőjét szeretne volna meglátogatni, s ezért vásárolt egy repülőjegyet. A kis repteret az indulás előtt kilenc nappal nagy hóvihar sújtotta, ami miatt a komplexumot lezárták. Az úr úgy gondolta, hogy Twitteren figyelmezteti az üzemeltetőket, hogy minél hamarabb tegyék újra járhatóvá a repteret. A következő üzenettel gondolta ezt megvalósítani: „A francba, bezárt a reptér! Egy hetetek van, hogy összekapjátok magatokat, vagy a levegőbe repítem az egész kócerájt!” Természetesen az üzenetet a reptér biztonsági szolgálata is megkapta. Ő volt az első, aki közösségi oldalon közzétett üzenet miatt állt bíróság előtt, terrorizmus vádjával. Hirtelen felindulásból megszületett üzenetének jutalma állásának elvesztése volt amelle, hogy fizetnie kellett pár százezer forintnak megfelelő fontot, illetve, hogy örökre kitiltották a reptérről. Mondhatjuk, hogy viszonylag olcsón megúszta. De a történet itt nem ért véget. A következő kiírással bírálta az igazságszolgáltatást: „Köszönöm a koronának, hogy mindent megtett egy egyszerű polgár életének tönkretételéért! Imádom Nagy-Britanniát!” (<http://www.youtube.com/watch?v=iMKw76Z0jIQ>, 2012) Az úr azoknak az embereknek a csoportjába tartozik, akik soha nem tanulnak a hibájukból.

A fent említett példákbl elég világosan kitűnik, hogy ha valamit megosztunk a közösségi oldalakon, és nem kellő óvatossággal tesszük azt, annak bizony nagyon komoly következményei lehetnek, lesznek további életünkre nézve.

4.5. Hely-, időadatok veszélye

Még egy, napjainkban gyakran közzétett információ veszélyére hívnám fel a figyelmet, ez pedig nem más, mint a hely- és az idő meghatározása. Hollétünkre vonatkozó adatokat, általában saját magunk közlünk adatlapunkon, vagy éppen a program jeleníti meg azokat. Manapság okostelefonjaink segítségével a nap bármely pillanatában online lehetünk és az éppen érdekesnek vélt információt, eseményt, képet, vagy bármi mást azonnal közzétehetünk. Ezek mellé az információk mellé a program automatikusan megjeleníti a feltöltés dátumát, illetve a helyzetünket (ez a szolgáltatás kikapcsolható). Ha tartózkodási helyünkről nem is adunk információt a nagyvilágnak, arról igen, hogy mikor voltunk ott.

Ezek a negatív hatások nem különválaszthatóak a fiatalok és a felnőttek között. Az idő-, illetve a helyadatok nyilvánossá tételének negatív vonatkozása pedig a nyomkövethetőség.

Azzal, hogy a saját akaratunkból feltöltött információk az említetteken túlmenően miért veszélyesek a későbbiekben kívánok foglalkozni.

4.6. Mások által feltöltött információk veszélye

Eddig azon veszélyeket tekintettük át, amelyek akkor jelentkeznek, ha saját akaratunkból töltünk fel valamilyen tartalmat a világhálóra. Most tudtunkon kívül történik meg mindez. Gyorsan beláthatóvá válik, hogy semmilyen különbség nincs. Mindegy, hogy én jelölöm be magam, vagy más teszi ezt, én töltök fel valamit, vagy az egyik ismerősöm amelyen szerepelek a hatások szempontjából lényegtelen. Valós veszélyek ezek, melyeknek nem tulajdonítanak nagy jelentőséget, pedig jelen vannak, és azt szemléltetik, hogy a XXI. században élő ember mennyire a technika rabja, és mennyire kiszolgáltatott. Bárki, bármit, bármikor feltölthet az internetre rólunk, és ehhez még csak engedélyt sem kell kérnie tőlünk.

Ugyanezek a veszélyek érvényesülnek egy hozzászólásban ahol megjelöltek bennünket, vagy éppen egy videónál. Mire tenni tudnánk azért, hogy eltüntessük (ha egyáltalán el tudjuk tüntetni), már meg is történt a baj. A felnőttek világában az ilyesfajta megjelöléseknek végleges következményei lehetnek. Családok szétszakadása, munkahelyek elvesztése, emberi életek tönkretétele. Ezek a folyamatok a Facebooknak köszönhetően nagyon gyors lefolyásúak, és szinte sehogy sem tudunk védekezni ellene. Nagyon meggondolandó tehát, hogy ki, mit oszt meg, és kit milyen helyzetben jelöl be bármilyen tartalomban. Hatalmas felelősség! Lehet, hogy pontosan ezen fog múlni egy ember életének további lefolyása. Meg kell értenünk, hogy a technikai fejlődésnek köszönhetően a távolságok elmosódtak, s ezen a ponton elkövetett tettek következményei egy a világ másik végén lévő ember életére is kihatással vannak a másodperc tört része alatt.

4.7. Az internetes bűnözés

Eddigiekben azt tekintettem át, hogy a megadott információkból milyen következtetéseket vonhat le rólunk a külvilág, illetve, hogy ez milyen következményekkel járhat. A következőkben abból az aspektusból vizsgálom a kérdést, hogy mi van akkor, ha ezeket az adatokat felhasználják ellenünk. Hogyan tudják ezeket megtenni, illetve milyen következményekkel jár mindez.

Ez az internetes bűnözés világa, ahol senki nincs biztonságban. Itt nem kívánok különbséget tenni a fiatal- és a felnőtt korosztályt ért támadások tekintetében, mivel azok szerintem ezen a szinten elválaszthatatlanok és hatásaikban sem különböznek. Állításomat példáimmal kívánom igazolni.

4.7.1. Képből szerzett vagyon

Első esetben képzeljük azt, hogy éppen nyaralunk a tengerparton, s erről készítünk egy digitális felvételt, melyet közzéteszünk közösségi oldalunkon. Ha képünket egy bűnöző veszi górcső alá, bizony nagyon sok hasznos információval segítettük elő a munkáját. A kép által megismerheti anyagi helyzetünket. Tudomást szerez arról, hogy éppen nem vagyunk otthon, illetve arról is, hogy mikor nem tartózkodunk lakásunkban. Valószínűleg a képhez ismerőseink is hozzá fognak szólni, s biztos lesz olyan, aki azt szeretné tudni, hogy meddig érezzük jól magunkat. Mi készségesen tájékoztatjuk őt is, illetve a betörőt is, hogy 3 hétig nem vagyunk lakásunkban. Már csak azt kell kiderítenie, hogy hol lakunk. Ezzel sem lesz túl sok problémája, mivel az emberek többségének ez megtalálható adatlapján. Ha mégsem lenne így, mert elővigyázatosságból ezt nem adtuk meg, a fosztogató átnézi képeinket, bejegyzéseinket, s talál egy képet a házunkról, alatta pedig ez a kiírás szerepel „Édes otthon” s a gép hozzá teszi, hogy „XY település közelében”. Ezzel megteremtettük az ideális helyzetet otthonunk kifosztásához.

4.7.2. Személyiséglopás

A következő eset, a facebookon történő bűnözés egy másik formáját kívánja szemléltetni. Egy hacker feltörte a Microsoft volt kommunikációs igazgatójának profilját 2009-ben, és ott olyan üzenetet hagyott a sértett nevében, miszerint segítségre van szüksége, mert kirabolták Londonban. Jelenleg semmi pénze nincs, s vele van az egész családja. A hacker az üzenetet elküldte a sértett összes barátjának. A segítség meg is érkezett az egyik baráttól a Western Union rendszerén keresztül, 1200 dollár összegben, melyet valaki fel is vett. (<http://www.youtube.com/watch?v=iMKw76Z0jIQ>, 2012)

További módjai is vannak személyiségünk elrablásának. Ilyenkor visszaélnék adatinkkal. Nevünkben követnek el bűncselekményeket, hitelkártyánk terhére vásárolnak, hitelt vesznek fel stb. A lehetőségek tárháza végtelen.

„Úgy látszik, legalább a fiatalabb korosztály műveltebb világháló-ügyekben: a YouGov-felmérés szerint 18-24 éves korosztály körében az áldozatok aránya csak 5 százalék volt, míg a 45-54 éveseknél csaknem háromszor ennyi: 14 százalék.” (Radics B., 2009)

Az internet világában nyitott könyvek vagyunk a bűnözők számára is, akik nem restek kihasználni ezt a helyzetet. Tájékozódunk rólunk, megfigyelnek bennünket, s a végén lecsapnak. Be kell látnunk, hogy sok esetben mi saját magunk szolgáltatjuk ehhez az információkat. Nem azt szeretném sugallni, hogy soha semmit ne rakjunk fel az internetre, hanem azt, hogy tegyük ezt elővigyázatosan, mert életünk minden pillanatában

kiszámíthatóak, nyomkövethetőek vagyunk, s ezáltal a fennálló rendet kevésbé tisztelők számára bizony kiszolgáltatjuk magunkat.

4.8. Nyomkövethetőség veszélye

„Tudjuk, hol jártál, és azt is, hol vagy most, mindezt a te engedélyeddel. És többé-kevésbé azt is tudjuk, mit gondolkodsz – ezt Eric Schmidt, a Google korábbi vezére nyilatkozta, alátámasztva azt a gyanút, hogy bárki nyomkövethető.” (Buzna-Horváth, 2014)

Okostelefonjaink segítségével állandóan online lehetünk, szinte a világ bármely részén járunk is. Készülékünk állandó jelleggel helymeghatározást végez, melynek segítségével üzeneteink mellé azt is kirakhatjuk, hogy hol járunk éppen. Nagyon impozáns egy feltöltött kép mellett megjeleníteni azt, hogy éppen mikor és hol voltunk.

Az előbbieken már foglalkoztam a helymeghatározás veszélyével, illetve az adatok megosztásának veszélyével is. Most egy más vonatkozásban kívánom áttekinteni a témát. A nyomkövethetőség szemszögéből.

Amíg kicsik vagyunk, és a szüleink tudják rólunk, hogy hol, mikor, és éppen mit csinálunk ez teljesen természetes dolog. Felnőttként azért ez már bizonyos fokig sérti az önérzetünket. Azonban szembesülnünk kell azzal, hogy a polgári lakosság megfigyelése nem egy James Bond film kitalált fikciója, hanem igenis létező valóság. Ezt a következő műsorban elhangzottakkal kívánom szemléltetni, melynek címe „Facebook mint a CIA alvállalkozója”:

A CIA a Facebook indulása óta, szinte csak azt használja az információgyűjtésre. A CIA igazgatója azt nyilatkozta, hogy miután évekig titokban figyelték a lakosságot, megdöbbenek, hogy az emberek milyen készségesen nyilvánosságra hozzák minden adatukat. Hol élnek, mikor, mit csinálnak, elérhetőségeiket, érdeklődési körüket stb. „Igazából egy álom valósult meg a CIA számára”(<http://www.youtube.com/watch?v=K9AXtw5mnVc>, 2011), s nagyon köszönik ezt Mark Zuckerberg CIA ügynöknek. Hatalmas pénzmegtakarítás ez az államnak mivel az emberek helyzetének meghatározása nem okoz többé problémát. Megteszik ezt ők saját maguk önszántukból. „Ilyen információk megszerzéséhez a CIA-nak hónapokig kellene szállodai vendégkönyveket és repülőjegyeket vizsgálnia.” (<http://www.youtube.com/watch?v=K9AXtw5mnVc>, 2011) Könnyen mondhatja bárki, hogy ezek a nyilatkozatok nem valódiak, de mivel teljes mértékben elképzelhetőnek tartom a hallottakat, és más források is megerősítik az előbbieket, én igaznak tekintem őket.

„ A társadalmi felhárdulás nyomására a Facebook most nyilvánosságra hozta, hogy 2012 második félévében közel 10 ezer adatkiszolgáltatási igényt kapott amerikai kormányhivataloktól 19 ezer Facebook-adatlapra vonatkozóan. Ezek 79 százalékát legalább

részben kielégítették. És kiderült az is, hogy a berlini amerikai nagykövetség épületéből lehallgatták Angela Merkel mobiltelefonját.” (Kriston L.,2014)

De nemcsak a CIA-nak szolgál hasznos információkkal Facebook profilunk. Különböző fejadáscégek és humánpolitikai szakértők is előszeretettel használják fel, mondjuk egy állásinterjú előtt. A HR-esek 40%-a tudatosan nézi meg a közösségi oldalt, és a számuk valószínűleg csak emelkedni fog. (<http://www.youtube.com/watch?v=zPJGRg8fQ2A>, 2010) Az előbbi videó 2010-ben került adásba, tehát a benne lévő adatok az akkori helyzetet szemléltetik. Egy 2014-ben készült kutatás szerint a HR-esek már 75 százaléknak kötelessége, hogy böngésszen az állásra jelentkező után a neten, s 70 százalékuk már utasított el internetes háttere miatt jelentkezőt. (Kriston L.,2014) Jogosan vetődik fel a kérdés, hogy mennyire etikátlan az, hogy a cégek Facebook oldalunkról szereznek rólunk információt. Szerintem semennyire. Amikor az oldalra regisztráltunk, elfogadtuk az adatvédelmi nyilatkozatot. Másfelől pedig simán a Google keresőjébe beírva egy nevet is, célt érünk és a facebookon kötünk ki. Az internetes keresők használata pedig semmilyen etikai, vagy jogi normát nem sért.

Napjainkban a személyes adatoknak egyre nagyobb jelentősége van, melyet alátámaszt az, hogy külön cégek szakosodtak arra, hogy adatokat szolgáltatassanak online életünkről akár 7 évre visszamenőleg. S olyan vállalatok is üzemelnek manapság, akik kifehérik a kliensek internetes hátterét. Megpróbálják azt elérni, hogy a böngészők keresőmotorjai elsődlegesen ne a szennyesünket teregessék ki, hanem a pozitívumokat mutassák meg rólunk. „A 2008-as gazdasági válság csúcsán a Wall Street-i bankárok havi tízezer dollárt is megfizettek azért, hogy szépüljön a róluk szóló online összkép.” (Kriston L., 2014)

4.9. Elektronikus zaklatás

Ha bűnözésről beszélünk, a fizikai károkozásra gondol az emberek többsége. Nem szabad azonban megfeledkeznünk arról, hogy a lelkünket ért sérülések is ugyanolyan bűncselekményeknek minősülnek. A továbbiakban az elektronikus zaklatás tárgykörét kívánom bemutatni, mint egy mindenkinél egyaránt érvényesülő potenciális veszélyforrást. Az elektronikus zaklatás, mint jelenség, az internet térhódításával együtt került a figyelem középpontjába. A fogalom megmagyarázása nehézkes. Eltérő véleményen vannak a kutatók arról, hogy mit is értünk a kifejezés alatt. Amiben egyeznek a vélemények az az, hogy ez valamilyen károkozó, ismétlődő magatartásforma, melyet elektronikus eszközökkel hajtanak végre. „A kutatók véleménye szerint az elektronikus zaklatás legveszélyesebb jellemzője, az azonnali és szinte végtelen számú terjesztés lehetősége, így a megszágyenítő tartalom

nemcsak nagyobb nyilvánosságot kap, hanem az áldozat ismétlődően és hosszú időn keresztül szembesül a megszegyenítő tartalommal.” (Domonkos K., 2014, 62.o.)

További jellegzetessége még, hogy az áldozat állandóan elérhető, nehéz elmenekülni előle, érzelmileg is nagyon megterhelő, nem lehet azonosítani biztosan a zaklató személyét. Fontos megemlíteni, hogy az elkövető nem látja a zaklatott reakcióját a cselekményre, tehát az empátia a sértett irányában csökken. (Domonkos K., 2014)

Az elektronikus zaklatásnak a következő formái ismertek:

2. Táblázat: Az elektronikus zaklatás megjelenési formái

Flaming (lángháború)	Online veszekedés dühös és trágár nyelvezet használatával, illetve támadó jellegű hozzászólások küldése valakiről nyilvános fórumra.
Harassment (zaklatás)	Bántó, igaztalan üzenetek küldése online.
Denigration (befeketés)	Hírnév rontására alkalmas pletykák vagy szóbeszéd küldése, terjesztése valakiről.
Exclusion (kiközösítés)	Az online közösség egy tagjának a csoportból való kirekesztése.
Impersonation (személyiséglopás)	Az elkövető egy másik, létező személy online profiljában jelenik meg, és hírnevének rontására alkalmas üzeneteket küldözget a nevében.
Outing (kibeszélés)	Titkok, pletykák vagy egyéb személyes információk engedély nélküli megosztása másokkal.
Trickery („trükközés”, becsapás)	Személyes adatok csalással, megtévesztéssel történő megszerzése valakitől, majd ennek az információnak, adatnak a megosztása a közösséggel.
Sexting	Az elkövető szexuálisan provokatív és saját maga által készített meztelen vagy félig meztelen képeket vagy nyíltan szexuális tartalmú szöveget küld el online valakinek. A legnagyobb figyelmet a meztelen képek küldése kapja, mert az ilyen felvételek további, széles körű terjesztése sokkal valószínűbb, és a fiatalokat nagyobb kockázatnak teszi ki.

Forrás: Domonkos K. (2014)

Be kell látnunk, hogy a fentiekén túlmenően is vannak még eszközei a „lelki terrornak”. Amit itt még személy szerint mindenképpen kiemelnék azok a likeokkal okozott lelki sérülések. Ebben az esetben egy aktív elkövető van, aki valótlan állít, s több, úgymond passzív, aki ezt helyesnek tartja.

Nagyobb veszélynek azok vannak kitéve, akik bizonytalanok, zárkózottak, önbizalom hiányosak, önértékelési problémákkal küzdenek, illetve valamilyen testi-, vagy lelki fogyatékossgal rendelkeznek.

Egyértelművé válik, hogy ezeket az elkövetési formákat nem lehet korcsoportra különválasztani. Az internet, a közösségi oldalak korában ezek egyetemlegesen mindenkire

veszélyt jelentenek. Bár statisztikák még erről nem készültek a felnőttekre nézve, az bizonyos, hogy több kiskorú életét veszítette ilyen jellegű megaláztatás miatt.

4.10. Vírusok

Ebben a részben kívánom áttekinteni a vírusok által okozott negatív hatásokat. Itt is az a helyzet állt elő, mint az előzőekben. Nem lehet korcsoportra szűkíteni a vírusok által okozott károkat. Mindenki veszélyt jelentenek és a veszély mértéke is azonos a felhasználókra nézve. Ezek a programok sok esetben az adatainkkal is visszaélve terjesztik magukat.

A vírusoknak két változata ismert. Első fajtái ártalmatlan linkeknek tűnnek. Ezek általában valamilyen weboldalra mutató hivatkozások. Úgy álcázzák magukat, mintha valamilyen ismerősünk küldte volna őket. Tartalmukban valamilyen különleges dologra hívják fel a figyelmünket. Ezek lehetnek vicces tartalmú videók, celebekről készült érdekes képek, és minden más, ami megrázkódtatónak, nagyon érdekfeszítőnek tűnik. Az érdeklődés minél nagyobb szintű felkeltése érdekében ezekhez a tartalmakhoz különleges kiírások is társulnak, melyeknek nem tudunk ellenállni. Rákattintunk a linkre, és már meg is kaptuk a vírust. (http://www.technet.hu/hir/20140528/fertoz_a_facebook_igy_vedekezhethetunk/, 2014)

A másik fajtájuk a játékokat használja fel a terjeszkedésre. Ezek is nagyon figyelemfelkeltőek. Az alkalmazás a feltelepítése után azonnal megszerzi a barátaink listáját, illetve a jogot ahhoz, hogy az üzenő-falunkon bármit megjeleníthessen. Ezek után az áldozat semmit nem vesz észre. A program nekiáll terjeszkedni és minden ismerősnek elküldi a játékfelkérést, illetve az üzenő-falon is reklámozza saját magát, majd az ő gépüket is megfertőzi. (http://www.technet.hu/hir/20140528/fertoz_a_facebook_igy_vedekezhethetunk/, 2014)

A vírusok által okozott károk a felhasználó számára nagyon dühítőek, és kellemetlenek lehetnek. Erősen erotikus tartalmú, sokszor közfelháborodást okozó, vagy éppen hírességekre, elképesztő eseményekre vonatkozó képek, üzenetek, illetve e-mail-ek formájában terjeszkednek. Nemcsak a felhasználó, hanem az ismerősei is áldozatai az ilyen fajtájú támadásnak, veszélynek.

5. Szakirodalmi áttekintés a felnőttekre vonatkozó veszélyek meghatározásával (szociális buktatók)

Eddig bemutatásra kerültek mindazon veszélyforrások, amelyek az adatokkal kapcsolatos visszaélésekből adódtak. Ebben a fejezetben a többi veszélyre hívnám fel a figyelmet, amelyek magára az emberre vannak hatással.

5.1. Online identitás

A közösségi oldalakon való életünk első teendője, hogy kialakítunk magunkról egy profilt, létrehozunk online identitásunkat. A kutatók szerint általában a felhasználók valósan festik le magukat a virtuális világban. Vannak olyan személyiségű emberek (nem túl népszerű felhasználók, illetve az önimádók), akik hajlamosak pozitívabb képet mutatni magukról. A kutatók azt is bebizonyították, hogy a hölgyek esetében torzul az énprezentáció. Mindenkit hajlamosak vagyunk egy kicsit pozitívan látni, magunkat pedig alábecsülni. A jelenség háttérében a valóságnál pozitívabb énkép festése áll, és azért csak hölgyek esetében, mert az ő életükre a kapcsolattartás nagyobb hatással van, mind a való életben, mind pedig a virtuálisban. (Ujhelyi A., 2014)

A kutatók azon állításával, hogy az általunk létrehozott online profil a valós énünket tükrözi, nem értek egyet. Tehát az lennék, amit kirakok a profilomra képek, üzenetek, stb. formájában??? Szerintem nem. Az érzéseimet, érzelmeimet nem tudja visszaadni az internet kétdimenziós világa. Bármennyire is próbálják leutánozni az élő egyént, a virtuális énünk a jelenlegi technika állása szerint nem lesz olyan soha, mint a valós. Tehát az online világban alkotott énünk nem teljes, amiből az következik, hogy nem mutathatunk magunkról teljesen valós képet.

A veszélyek egy másik aspektusa, amikor valaki létrehoz egy teljesen fiktív profilt, és azzal próbál meg visszaéléseket elkövetni. Gyermekes esetében tipikus esete ennek a pedofília. Egy pedofil személyiség létrehoz egy gyermekeknek tetsző online személyiséget, kitalált adatokkal, s visszaél naivitásukkal. Van erre példa a felnőttek világában is.

Egy Welsben élő úr sexoldalként használja a Facebookot. Számtalanszor kitiltották már, de ő állandóan újra regisztrál álprofilokon, és újra és újra csak keresi a hölgyeket, akikkel szexuális kapcsolatot létesíthet. (<http://www.youtube.com/watch?v=iMKw76Z0jIQ>, 2012) A lehetőségek és visszaélések száma korlátlan. Bárkinek kiadhatjuk magunkat, bármit

megoszthatunk magunkról anélkül, hogy az gyanús lenne, hiszen a való életben nem ismernek bennünket. Ezt a Facebook egy hatalmas kockázatot jelentő tényezőjének tartom.

5.2. Félreértelmezhetőség

A közösségi kommunikáció egy hatalmas hátránya, hogy az éppen megosztott tartalomnak nem tudunk semmit a kontextusáról, környezetéről. Nem vonhatóak le következtetések a testbeszédből, nem társul egy feltöltött kép mellé részletes leírás, melynek segítségével egyenes és félreérthetetlen konzekvenciák vonhatóak le. Ha a kommunikációban lévő mindkét félnek nincsenek meg a kellő háttérinformációi, bizony a látott, hallott jelenségek nagyon könnyen félreértelmezhetőek. Ez az interneten folytatott kommunikáció hatalmas hibája, amelyből kifolyólag rettenetes negatív hatásai lehetnek.

Egy egyszerű példával kívánom ezt szemléltetni. Amerikában egy hölgnél súlyos depressziót diagnosztizáltak. Orvosi kezelés alá került, melynek költségeit a munkáltatója biztosítási társasága fedezte. Orvosa azt tanácsolta neki, hogy mozduljon ki otthonról. Ne zárkózzon be, hanem utazzon. Ő ezt meg is tette, és elutazott Floridába. A pihenésről természetesen feltöltött képeket a Facebookjára azzal a szándékkal, hogy azt a látszatot keltse barátai szemében, hogy minden rendben van, rehabilitációja jó úton halad. Valamilyen módon munkáltatója biztosítótársasága is látta ezeket a képeket, melyről tévesen olyan következtetéseket vontak le, hogy a hölgynek semmi baja, és az ő pénzükön nyaral. Ennek következtében azonnal megvonták a járandóságát. (<http://www.youtube.com/watch?v=iMKw76Z0jIQ>, 2012)

A fent említett esetben egyértelmű, hogy a biztosítótársaság téves következtetéseket vont le a látottakkal kapcsolatban. Jelen esetben nem biztosítási csalásról van szó, hanem az orvos által javasolt környezetváltozásról.

5.3. Facebook-féltékenység

Bármennyire is hihetetlen, de a Facebooknak jelentős szerepe van a párkapcsolatokban. Negatív hatásként kiemelendő a féltékenység. Képzeljünk el egy szerelmespárt. A pár férfi tagja egy csapatépítő tréningen vesz részt. Pár nap múlva a Facebookon barátnője meglát egy olyan képet, ahol éppen egy hölgy kezét fogja. Mivel nincs semmilyen háttérinformációja a szituációról, könnyen arra következtethet, hogy éppen megcsalja barátja, holott lehet, hogy csak egy feladat részét képezte az, hogy megfogja a hölgy kezét. A féltékenység forrása, közvetítője jelen esetben a Facebook.

Szakítás után is okozhat álmatlan éjszakákat a közösségi oldal. Meglátunk egy képet, videót, üzenetet volt partnerünkkel kapcsolatban, s mivel nem ismerjük ismételt a kép készültének kontextusát, nekiállunk gondolkodni. Ez az idő múlásával egyre gyötrőbb lehet, s okoz számunkra pár kellemetlen órát. Kiderült az is, hogy ha a partner olyan dolgokban vesz részt, amelyekben a másik nem, az bizony féltékenységhöz vezet. A közösségi oldalak ebben nagyon speciális szerepet játszanak. Nagy valószínűséggel a sértett félhez nélkülük nem jutna el ez az információ. A kutatások azt mutatják, ha rendszeresen expartnerünkkel kapcsolatba hozható információkkal találkozunk a Facebookon, az a felejtést nagyban megnehezíti, s a továbblépést akadályozza. (Römer G.-Fekete N., 2014)

„Az amerikai válási okiratok 20%-ában említik a Facebookot. A válóperes ügyvédek szerint 80%-kal több esetben az inkrimináló bizonyíték a közösségi portálon jelent meg.” (Kriston L., 2014)

5.4. Függőség-információéhség

A Facebook használata a ma élő ember mindennapi rutinjává vált. Vannak olyanok, akik ezt hajlamosak túlzásba vinni, s a nap minden pillanatát a Facebookon töltik, vagy töltlenék. A Facebook-függőség véleményem szerint jelentős veszélyforrása a közösségi oldalnak. Érdekes kérdést vet fel, azonban, hogy mikortól tekintünk valakit Facebook függőnek. Okostelefonjainknak köszönhetően a nap minden pillanatában elérhetőek vagyunk. Ha valaki egy kapott üzenetre válaszol, az ugyanolyan, mintha hívnák, és beszélgetne a másik féllel. Ezt még nem tekintem függőségnek. Vannak olyan emberek azonban, akik éjjel-nappal a Facebookon jelen vannak. Írogatnak, posztolgatnak, likeolgatnak, játszanak. Őket tekintem függőknek. A következő példám személyes megfigyelésen alapszik, melynek alanya egy kb. 35 év körüli hölgy, aki az autóbuszra felszállás előtt a buszmegállóban, a járműre felszállás közben, az utazás alatt (kb. 15perc időtartam), majd a buszról leszállás közben is a Facebookon tevékenykedett. Döbbenetes volt számomra ez a látvány. Utólag körvonalazódott bennem, hogy meg kellett volna kérdeznem tőle, mi az a fontos dolog, amit a járműre felszállás közben kell megbeszélnie. A Facebook-függőség tipikus áldozata.

A következő kutatás adatival kívánom alátámasztani, hogy a veszély valós, és nem elhanyagolható.

„□ Egy 2013. májusában készült felmérés szerint a felnőtt internetezők 72 százaléka van jelen valamilyen közösségi oldalon.

□ Egy átlagos felhasználó hetente 23 órát tölt e-mailezéssel és közösségi oldalak használatával - ez a hét 14 százalékát jelenti.

- Ezeknek a felhasználóknak a 67 százaléka tart attól, hogy lemarad valamiről, ha nem olvassa folyamatosan a közösségi oldalakat.
- A 18-34 éves felhasználók 38 százaléka közvetlenül ébredés után megnézi, mi történt a különböző közösségi oldalakon, még azelőtt, hogy elolvassák az e-mailjeiket.
- A Salfordi Egyetem 298 fővel végzett felmérésében a megkérdezettek fele állította, hogy a közösségi oldalak használata kifejezetten rossz irányba terelte az életüket, és nem tesz jót az önérzetüknek sem, hogy akarva-akaratlanul összevetik a saját teljesítményüket a többi felhasználó sikereivel.
- A megkérdezettek 66 százaléka panaszkodott arról, hogy nehezebben alszik közvetlenül azután, hogy valamelyik közösségi oldalt böngészte.
- A válaszadók 25 százaléka számolt be arról, hogy volt már arra példa, hogy egy online vita később nehézséget okozott a párkapcsolatában vagy a munkahelyén.
- A válaszadók több mint fele azt állította, hogy kifejezetten kényelmetlenül érzi magát, ha nem férhet hozzá a facebookhoz vagy az e-mailekhez.
- A Harvard Egyetem tanulmánya szerint a közösségimédia-függőség pontosan ugyanúgy hat az agyra, mintha kokainoznánk.
- Egy 16-25 évesek körében készített felmérésben a megkérdezettek 50 százaléka vallotta magát közösségimédia-függőnek, ezeknek a 60 százaléka nő volt.
- A megkérdezettek 67 százaléka vallotta be, hogy van, hogy naponta több mint tízszer néznek fel valamelyik közösségi oldalra.
- A megkérdezettek 31 százaléka ismerte el, hogy rendszeresen a vécén ülve, további 45 éves közben használja a közösségi oldalakat.
- Egy átlagos 15-19 éves naponta több mint 3 órát tölt a közösségi oldalak használatával. Ha ezek a fiatalok csak 30 százalékkal kevesebb időt töltenének a közösségi oldalakon, majdnem 7 órával több időt tölthetnének sportolással; 7 órányi futás esetén ez annyit tesz, hogy 13-15 sajtburgernyi kalóriát égethetnének el.” (Fix.com & SocialDaily Magyarország, 2014)

A függőség, mint veszélyforrás vitathatatlan. Izgalmas kérdés azonban, hogy mi váltja ki ezt a betegséget. Úgy gondolom, hogy ez nem más, mint az információéhség. Ezalatt az ember azon tulajdonságát értem, ami arra hivatott, hogy minél több információt befogadjon, kezeljen. A XXI. században ehhez társul még az azonnalítás is. Most rögtön akarok mindent tudni ami körülöttem zajlik. Ki, mit, mikor rakott ki, osztott meg. Kivel, és mi történt. S ezekre az információkra reagálási kényszere is van az egyes embereknek. Ezt azonban csak akkor tudják kivitelezni, ha a facebookon lógnak állandóan.

Az információéhség kapcsán felvetődik bennem egy kétely. Az internet világában hang- és képi ingereket kaphatunk. A valóságos világban azonban nem csak ez a kétféle inger ér bennünket, hanem több. Ebből kifolyólag sokkal több információhoz jutunk hozzá, mint az online világban. Akkor miért figyelünk jobban az online világra, mint a valóságra? Egy buszmegállóban a buszra várva miért a telefonunkat nyomkodjuk? Miért nem beszélünk helyette inkább a járműre várakozókkal? Véleményem szerint azért, mert a buszmegállóban állva a világ egy része vesz csak bennünket körül, és onnan kapjuk az információt. Az online világ ezzel szemben megnyílik előttünk, és egy hatalmas közeg hatalmas mennyiségű adatát tudjuk egy pillanat alatt strukturáltan áttekinteni. Legalább is mi ezt gondoljuk.

Nem tudok, sőt nem is szabad különbséget tennem a veszélyeket illetően a fiatalok és a felnőttek között. Ugyanolyan komoly dolog a függőség mindkét korcsoport esetében. Látszólag a hatásokban vannak különbségek. Például amíg egy gyermek nem írja meg a házi feladatát azért mert facebookozik, kap egy egyest. Ha egy felnőtt nem csinálja meg a teendőit a Facebook miatt elbocsátják a munkahelyéről, elválik tőle a házastársa stb. Ezek könnyen belátható valós példák. Első ránézésre természetesen a felnőttet sokkal komolyabb negatív externáliák érik, mint a diákot. Csakhogy a diák egyszer felnőtt lesz. Ha most nem tanulja meg, hogy vannak kötelességei, akkor bizony soha nem fogja, s egy kínszenvedés lesz az élete. Úgy vélem ezáltal igazoltam azt, hogy itt sem választható szét a tetteink következménye korcsoportokra. A függőség mindenkire drasztikus negatív hatást gyakorol.

5.5. Depresszió

„A depresszió a kedélybetegségek egyik formája, amely állandó szomorúsággal, az érdeklődés csökkenésével, reményvesztettség érzéssel jár együtt. Ezek a tünetek átmenetileg mindannyiunknál előfordulnak, az állapot akkor kóros és akkor tartható betegségnek, ha a panaszok ill. tünetek több, mint 2 hétig tartósan fennállnak.” (dr. Igaz, 2009)

„Az Amerikai Gyermekorvosi Akadémia beszámolója szerint a Facebook, a Twitter, a MySpace, videójáték oldalak, virtuális világok (például a Club Penguin és a Sims), blogok és videómegosztók (pl. YouTube) és más közösségi oldal depressziót válthatnak ki a fiataloknál.” (ORIGO, 2011) A Facebook-függőség és az online zaklatás egyik eredményeként kell tekinteni a depresszióra. A gyermek a való világban már depressziós, aminek hatására az online világban keres barátokat, ahol szintén depresszióba süllyed a kiközösítések miatt. Illetve a gyermek a való világban nem talál kapcsolatokat, barátokat, aminek hatására az online világba menekül, ahol depressziós lesz. (ORIGO, 2011)

A gyermekek példáján ez nagyon könnyen elképzelhető a felnőtt generációra is. Képzeljünk el egy felnőttet, aki éppen most veszítette el az állását, és magánéleti gondokkal is küzd. Otthon gubbaszt a szobájában egyedül. Természetes dolog, hogy a Facebookhoz fog fordulni segítségért, de ott is minden csak a múltjára emlékezteti, s emellett látja, hogy volt kedvesének már van valakije. Az eredmény depresszió. Az internetnek, a közösségi oldalaknak azért van ebben nagy szerepe, mert egyfelől hozzájutunk a nem kívánt információhoz, másfelől pedig rettentő gyorsan. Ha nem lenne Facebook nem tudnánk, vagy nehezebben tudnánk meg, hogy volt kedvesünknek már van valakije. Nem a szakítás után 2 nappal szakadna ez az információ a nyakunkba, hanem mondjuk 3 héttel, amire már jobban túlestünk a megrázkódtatáson.

5.6. Elszigetelődés, személyes kontaktusok hiánya

Ezt a két tényezőt együtt kívánom kezelni, mert véleményem szerint egymás következményei.

Elszigetelődésen a függőség egy különös fajtáját értem. Olyan emberekre gondolok itt többek között, akik akkor is inkább a Facebookot választják, amikor személyesen kommunikálhatnának. Elszigetelődnek attól a közegtől amiben vannak, és az online valóságban élnek, s nem nagyon tudják, hogy mi történik körülöttük.

Egy általam tapasztalt példát szeretnék erre felhozni, amely két barátommal történt, s melynek külső szemlélője voltam. Egy kimerítő futballedzés után leültünk iszogatni, beszélgetni. Azt vettem észre, hogy az egyik csapattársam nagyon nyomkodja a telefonját, s a vele szemben ülő, kb. 3 méter távolságra lévő fiatal lány is ugyanezt teszi. Poénból megkérdeztem tőlük, hogy egymással beszélgetnek-e. A válasz egy határozott „igen” volt. Totálisan elszigetelődtek a közösségen belül. A személyes kapcsolat pedig néha-néha egy-egy mosolyban nyilvánult meg náluk. Nem értettem miért nem megy oda hozzá, fogja meg a kezét, öleli meg stb.. Az internet világában kommunikáltak egymással egy virtuális ingerszegény környezetben. Mennyivel több információt megtudott volna a lányról, ha figyelte a testbeszédét, a mimikáját, ne adj Isten esetleg még meg is érinti. Sokat gondolkoztam rajt, hogy miért így kommunikáltak. Arra a következtetésre jutottam, hogy talán önbizalomhiányban szenvednek, azért választották ezt a módját a kommunikációnak. Elképzelhetőnek tartom azt is (bár ez elég drasztikusan hangzik), hogy mivel a Facebookon élük életük nagy részét, elhomályosult náluk a testbeszéd olvasásának képessége.

A felnőtt generációnál, különösebben az idősebb korosztály tekintetében nehezen tudok hasonlót elképzelni. Az elszigetelődés a felnőttek körében is jellemző. Tömegközlekedéssel

utazók esetében gyakori, hogy nyomkodják telefonjaikat, és nem figyelnek a külvilágra. Azt is el tudom képzelni, hogy valaki az otthon kényelmét, és az online világot választja a kommunikációra a szomszédjával, ahelyett, hogy átmenne hozzá. A médiában egyre többet lehet hallani olyan hírekről, hogy házasságok mentek tönkre amiatt, mert a házastársak között megszűnt a személyes kommunikáció, s az egyik fél a facebookon kezdte el élni virtuális életét.

5.7. Játékok

Érdekes módon a játékok éppen a felnőtt lakosságra jelentik a legnagyobb veszélyt. A felnőtteken belül a munkanélküliek a legveszélyeztetettebbek. Először csak pihenés, kikapcsolódás céljából használják a játékokat, majd kezdenek függővé válni, és egyre több időt töltenek a virtuális világban. Azért ilyen sikeresek ezek a programok, mert gyors megjutalmazást nyújtanak az egyénnek, hamar sikeres lehet. Ez azonban csak a virtuális világban van így, tehát azt a hamis illúziót keltik, hogy a valóságban is sikeresnek gondolja magát az, aki a játékban elért valamit. A programmal töltött idő az igazi életben elvégzendő feladatokra fordított időkeret rovására nő. Olyan konkrét esetekről van itt szó, amikor az apuka nem ment el a gyermeke meccsére, mert éppen a sárkánnyal küzdött. Veszélyforrásként emelendő ki még az is, hogy a játékokban megszerezhető különböző képességeikért, pályáikért emberek hajlandóak pénzt kiadni. Valós pénzzel fizetnek azért, hogy az online valótlán világban többek lehessenek. (Delmagyar.hu, 2010)

A játékok olyan hamis illúziókkal táplálják az embert, amelyek a valós világban nincsenek. Ilyen például az újrakezdés lehetősége. Egy pályát, szintet a „halál” után bármikor újrakezdhetünk. Ezzel ellentétben, a való világban ritkán adódik második lehetőség. Felelősségérzetünk a játék által csökken.

Egy lövöldözős játékban kétféle ingerrel érzékeljük a játékban történeteket (kép, hang). A való világban ha elmegyünk paintbollozni nem csak-e két inger hat ránk, hanem sokkal több (pl.: fáj ha meglőnek). Vagy ha elmegyünk sportolni elesünk, ami szintén következményekkel jár. Az online világban ilyen nincs. A játék elnyomja azt a képességünket, hogy tetteinknek következményei vannak. Meg kell tanulnunk szenvedni is, hogy jobban tudjuk értékelni az elért sikereinket.

5.8. Reklámok

5.8.1. Agresszió

A reklámok esetében több negatív hatást is meg kell említenem. Elsőként talán azt emelném ki, hogy idegesítőek, zavaróak, agressziót, türelmetlenséget generálnak. Nem tartom helyesnek, hogy közösségi oldalakon megengedett az ilyenfajta propaganda. Számtalan olyan hirdetéssel találkozunk az ember a hírfolyamában. Nem azért lépek fel a közösségi oldalra, hogy ezeket olvassam, hanem azért, hogy barátaimról informálódjak. Úgy vélem, hogy a reklámok azok, amelyek a legtöbb agressziót kiváltják a közösségi oldalakon az emberből. Például amikor zenét hallgatok és 10 perc alatt a 3. reklámot kell végignéznem, rettentően dühös leszek.

5.8.2. Hamis ideálok

Az előbbinél sokkal jelentősebb rizikófaktoraként tartom számon a hamis ideálok illúzióját. Olyan tökéletes alakú és gyönyörű szép hölgyeket, illetve kisportolt testű urakat láthatunk nap mint nap a reklámokban, amelyek a való életben elképzelhetetlenek. Ha léteznek is ezek az ideálok, egy egész élet munkája az, amit látunk. A reklámok többsége azt ígéri nekünk, hogy ezt az eredményt elérhetjük nagyon rövid idő alatt is, ha az XY terméket fogyasztjuk. Könnyen belátható, hogy ez teljességgel elképzelhetetlen. Ezeket az ideálokat profi szakemberek készítik számítógépes programok segítségével. A társadalom nagy része létezőnek gondolja ezeket, így megveszi a reklámozott terméket. Mindenki ezeket az ideálokat „kergeti”, rájuk próbál hasonlítani. Pedig ha a való életben körülnéznének, akkor rájönnének, hogy ilyen alakok, testek, nem léteznek.

A fentiekből jól látszik, hogy a közösségi médiának hatalmas befolyásoló szerep jutott a reklámok által, s ezt ki is használják a marketing cégek. Az ebből fakadó veszélyek itt is egyetemlegesen hatnak mind a fiatal, mind pedig a felnőtt korosztályra.

6. Szakirodalmi áttekintés a felnőttekre vonatkozó veszélyek meghatározásával (egyéb veszélyek)

6.1. A kézírás eltűnése

10-15 évvel ezelőtt fontos gondolatainkat, érzelmeinket, érzéseinket egy toll és egy papír segítségével rögzítettük. Mai világunkban ezt a szerepet a gépelés vette át. Kutatások bizonyítják, hogy az írás nem csak egyszerű kommunikációs forma. „Marseille-ben egy francia kutatócsoport megállapította, hogy az agynak több központja is akkor aktiválódik, amikor meg tanulunk betűket olvasni és kézzel írni. A kézzel írás megerősíti a tanulási folyamatot – ez azonban, ha csak géppel, gépbe írunk, elmaradhat.” Agyunk szenzomotoros része rögzíti az írási folyamatot, magát a mozgássort. Kutatások is alátámasztják, hogy amit kézzel leírunk azt jobban megjegyezzük, könnyebben vissza tudjuk idézni. „A kézírás elhagyása nem csak lelassítja, de visszafogja, sőt akadályozza is a szellemi és kulturális fejlődést. Tulajdonképpen egy létfontosságú kulcs, mellyel könnyebben tanulunk, jobban fejlődünk, de általa gazdagodik a memóriánk és a kreativitásunk is.” A közösségi oldalak elterjedésének tudható be, hogy az utóbbi időben jelentősen romlott a külalakunk, a mondat szerkesztésünk, tagolásunk, helyesírásunk, és az úgynevezett jelentésárnyaló írásjeleket sem használjuk megfelelően. Nem írunk már olyan felelősségteljesen mint régebben, mivel a javítás lehetősége manapság csak egy pillanat kérdése. Kézírásunk elhagyásával elvesztünk egy önkifejezési formát, s kutatók lehetségesnek vélik, hogy agyunk működése is megváltozhat általa. (Szőnyi J., 2014)

Fontos említést tennem a helyesírásról is. Ha számítógépen írunk, annak helyesírásellenőrző funkciója figyelmeztet bennünket, ha hibát vétünk. Ezáltal elkényelmesedünk, s kevésbé figyelünk oda helyesírásunkra. A közösségi oldalak világában a helyesírás nem követelmény. Gyakran használunk rövidítéseket (itt vok, szülcsi napcsi, boldogot), különböző, csak az internet világára jellemző kifejezéseket (lol, xd, afk), hangulatjeleket. Mondataink tagolatlanok, a kis- és nagybetűket szinte soha sem különböztetjük meg egymástól, az írásjeleket pedig mintha nem is ismernénk.

A gépelésből adódó veszélyek szintén átfogóan hatnak mindkét korcsoportra. A fiatalokra azért, mert majdhogynem előbb tanulnak meg gépelni mint írni, a felnőttekre pedig azért, mert elfelejteneik kézzel írni. Egyetemistaként tapasztaltam, hogy a nyári szünetről visszatérve bizony nehezebben megy a mondat szerkesztés, több odafigyelést igényel a kézírás.

6.2. Biztonsági beállítások hiánya

A következő veszélyforrás generálója nem maga a Facebook, hanem a felhasználó. Az oldal megalkotói gondoltak a használok információinak, adatainak megvédésére is, ezért létrehoztak különböző biztonsági beállításokat. Ezeket a beállításokat viszont a felhasználók csak nagyon kicsi része használja. Nem tudom, hogy azért nem használják ezeket, mert nem tudnak róluk, vagy pedig azért nem, mert nem törődnek adataik védelmével. Én inkább az utóbbit tartom valószínűbbnek.

Ez a rizikófaktor a felnőttek körében véleményem szerint jóval jelentősebben jelentkezik, mint a fiatalságnál. A fiatal generáció ebbe a világba született bele, s agya ilyen téren sokkal tágabb látókörű. A felnőttek egy jelentős része viszont csak most tanulja a számítógéphasználatot, az internetet, a közösségi oldalakat. Sokkal nehezebben találják meg, fedeznek fel dolgokat. Ők még az úgymond lelassult világhoz vannak szokva, ami nem globális, és nem azonnali. A közösségi oldalak világa azonban ennek az ellenkezője. Minden a másodperc tört része alatt történik, és mindenki számára látható. A fiatalok tanulnak arról az iskolában, vagy legalább hallanak róla, hogy fokozott figyelmet fordítsanak adataik védelmére. Az idősebb korosztályt erre senki sem tanítja. Ha maguktól nem fedezik fel a beállításokat, nem hallanak róluk, bizony hatalmas hátránnyal indulnak.

6.3. Adatok örökkévalósága

Potenciális kockázati tényező minden felhasználó számára az „adatok örökkévalósága”. Ez alatt azt értem, hogy amit egyszer feltöltöttünk a közösségi oldalra, az bizony onnan szinte eltüntethetetlen. Örök életünkre fennmarad a világhálón, sőt még utána is. Nagyon meggondolandó tehát, hogy mi az, amit megosztunk magunkról. Egy fiatalelként feltöltött partifotó könnyen lehet, hogy kihatással lesz további felnőtt életünkre.

Nem tehetem meg, hogy ne említsek meg itt egy veszélyforrást. Ironikusan hangzik, de jelentős rizikótényezőnek tartom az emberi butaságot. Csinálhatnak a programozók mindenféle biztonsági beállítást, védhetik adatainkat bármiképpen, semmi értelme az egésznek, ha nem használjuk azokat. Kezeljük adatainkat bizalmasan, ne tegyük fel mindenfelét az internetre. A saját hanyagságunk miatt nekünk kell vállalnunk a felelősséget.

6.4. Gyermekkereskedelem

A brazil rendőrség felhívta a figyelmet a Facebookon történő gyermekkereskedelemre. Kismamák, rossz anyagi körülményekre hivatkozva hívták fel magukra a figyelmet. A fogadó oldalról is jelentkeztek gyermektelen párok, akiket érdekelt a felhívás. A gyermekekért akár

15000 fontot is hajlandóak fizetni. A legnagyobb veszélyt természetesen az jelenti, hogy nem tudják a kismamák, hogy kivel üzletelnek. Beszélhetnek akár egy embercsempésszel, egy drogkereskedővel, vagy akár egy terroristával is.

„A nevem Gisele. Van egy négy hónapos fiam, de nem olyanok a körülményeim, hogy foglalkozni tudjak vele”(ma.hu, 2013)

"Kiegyensúlyozott életet élő fehér pár vagyunk. Nem tudok teherbe esni és örökbe szeretnék fogadni egy gyermeket"" (ma.hu, 2013)

6.5. Biztonsági beállítások hiányának veszélye, hiszékenység

A legnagyobb rizikófaktort a Facebook világában a veszélyek ismertetésének végén szeretném tárgyalni. Ez pár sorban ugyan kifejthető, de annál nagyobb jelentőséget hordoz. Ez nem más, mint a biztonsági beállítások hiányából adódó veszély. A közösségi oldal alkotóinak jóvoltából, ha regisztrálunk az oldalra, minden adatunk nyilvános. Nem szabad azonban elfelejteni, hogy ezek a beállítások megváltoztathatóak. Számos biztonsági beállítás áll a rendelkezésünkre adataink védelme érdekében, amelyeket érdemes beállítanunk. Úgy kerülhetjük el a fentebb felsorolt veszélyek jelentős részét, hogy alkalmazzuk ezen beállításokat. Ennek kapcsán nem lesznek adataink nyilvánosak, nem válik láthatóvá minden fotónk, üzenőfali bejegyzéseink láthatósága is korlátozott. Ismerőseink listája is beállítható, sőt még a Google keresőmotorjaira is hatással lehetünk. A lehetőségek tárháza majdnem végtelen, csak rajtunk áll, hogy élünk-e a lehetőséggel.

Továbbá, nem szabad azt feltételeznünk, hogy ha nem csinálunk semmit, minden a legnagyobb rendben lesz. Nekünk kell tennünk azért, hogy adatainkat biztonságban tudhassuk. Felelősek vagyunk azért, amit feltöltünk az internetre.

7. Hipotézisek

Az áttekintett szakirodalom, és az abból általam vonatkoztatott veszélyek alapján, a következő hipotéziseket állítottam fel.

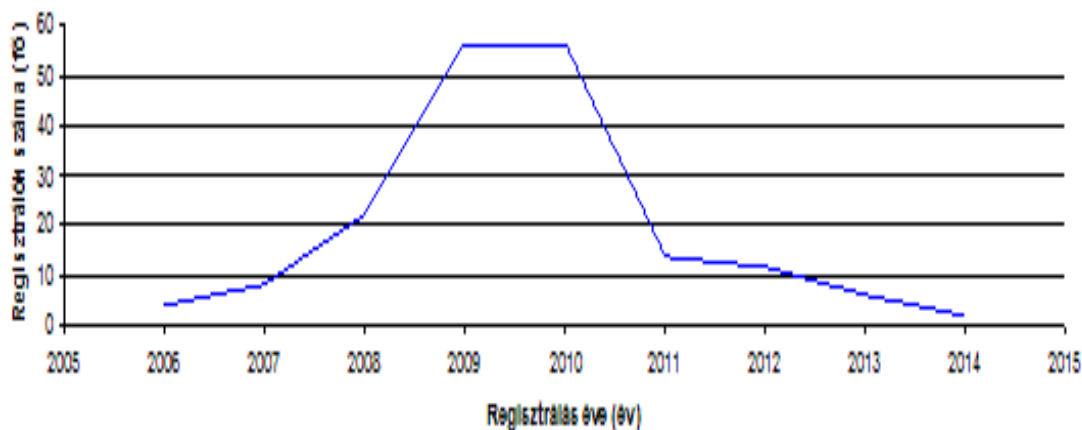
H1: A felnőttekre döntő többségében ugyanazon veszélyek vonatkoznak a Facebook világában, mint a fiatal generáció tagjaira.

H2: A felnőttek mindent megtesznek annak érdekében, hogy csökkentsék a rájuk leselkedő veszélyeket.

8. Primer adatgyűjtés

Ebben a fejezetben a kérdőív kiértékelésével kívánok foglalkozni. Először a Facebook használatára vonatkozó kérdésekből nyert adatok minősítése, majd a veszélyekre vonatkozó témakör elemzése következik. Ezen adatokkal kívánom alátámasztani az előző fejezetben megfogalmazott veszélyeket.

8.1 Mikor regisztrált Ön a Facebookra?

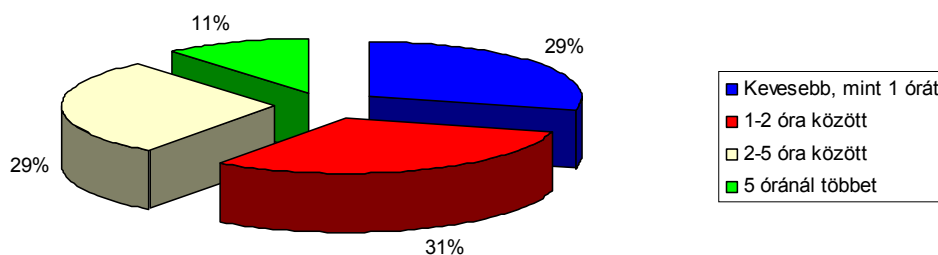
3. Ábra: Facebookra regisztrálások száma éves szinten

Forrás: Saját szerkesztés, saját kérdőív 1. kérdése alapján

A Facebook 2008-ban jelent meg hazánkban is. Ez jól látszik az általam vizsgált sokaság regisztrálási tendenciájában is. 2009-2010-ben érte el a csúcát, s azóta folyamatosan csökken, ami arra utal, hogy a többség már regisztrált. Napjainkra kezdenek körvonalazódni a különböző pozitív, illetve negatív hatások. Az ezek után regisztrálók csekély száma, már nem befolyásolja ezt a mintát.

8.2. Mennyi időt tölt Ön napi szinten Facebookozással számítógépen keresztül?

4. Ábra: Naponta Facebookon töltött idő számítógép használatával

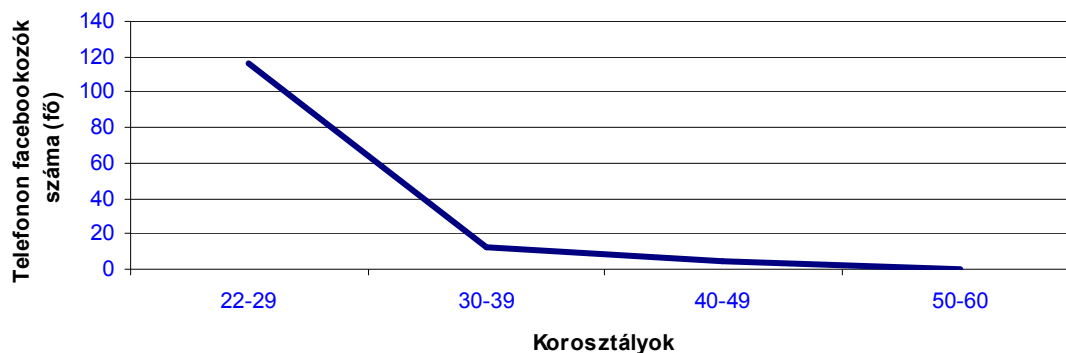

Forrás: Saját szerkesztés, saját kérdőív 2. kérdése alapján

Ennél a kérdésnél az első három lehetőség körülbelül 30% körüli megoszlással szerepel. 20 kitöltő felvállalja azt, hogy ő bizony 5 óránál többet tölt a számítógép előtt. Érdekes adat, hogy a Facebookozók 70%-ának van arra ideje felnőttként a mindennapi teendői mellett, hogy minimum 1 órát töltsön a számítógép előtt csak facebookozással. Számomra ez a bizonyítéka a függőségnek.

8.3. Mennyi időt tölt Ön napi szinten facebookozással telefonon keresztül?

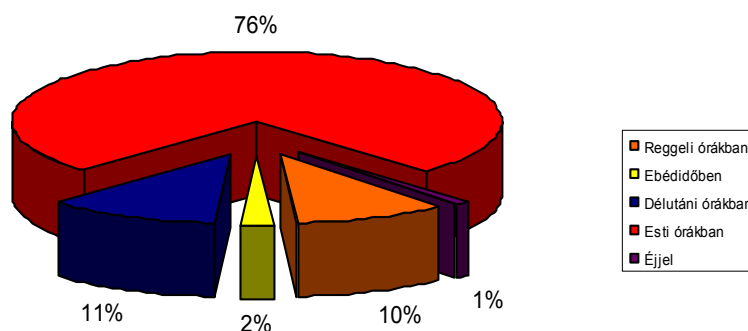
A telefonon keresztül történő Facebook használat a fiatalabb korosztályra jellemző. Ahogy a felhasználók életkora emelkedik, úgy csökken azok száma, akik telefonjuk segítségével érik el a közösségi oldalt. A lentebb lévő ábra jól szemlélteti azt, hogy a facebookozók életkora befolyásolja azt, hogy milyen eszközzel használják a közösségi oldalt. Ennek a nyomonkövethetőség veszélye szempontjából lehet hatalmas szerepe. Aki nem telefon keresztül jelentkezik be az oldalra, az kevésbé nyomonkövethető ilyen téren. Az idősebb korosztály aki nem mobiltelefonnal lép kapcsolatba a Facebookkal, nagyobb biztonságban van a nyomonkövethetőség veszélyével szemben.

5. Ábra: Korosztályonkénti Facebook használat telefonon keresztül

Forrás: Saját szerkesztés, saját kérdőív 1. és 4. kérdése alapján

8.4. Melyik napszakban használja Ön leggyakrabban a Facebookot?

6. Ábra: Napszak szerinti Facebook használat megoszlása

Forrás: Saját szerkesztés, saját kérdőív 5. kérdése alapján

A válaszadók többsége az esti órákban (18-22 óra között) használja a leggyakrabban a Facebookot. Ennek oka valószínűleg az, hogy abban az intervallumban érnek haza a munkából, s utána van idejük arra, hogy az online életükkel is foglalkozzanak. Fontos kérdés azonban, hogy ez mennyire megy a barátok, család rovására. A 18-22-ig terjedő időintervallum az az időszak, amikor a család mindenegybes tagja otthon van, és szabadidővel rendelkezik. A kérdőív eredményei azt mutatják, hogy ebből a szabadidőből áldoznak fel a kitöltők időt az online életükre, ami valószínűleg a családdal való kommunikáció rovására megy, ami a felek között különböző veszélyek forrása lehet. Ez vezethet féltékenységhoz, agresszióhoz, elszigetelődéshez is.

8.5. Miért lép fel Ön a Facebookra?

3. Táblázat: Facebookozás miértjének vizsgálata

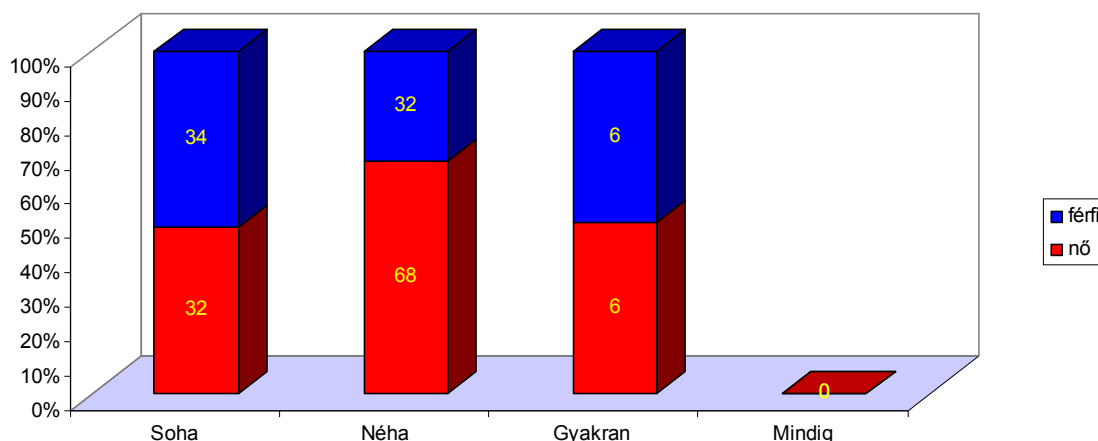
	Egyáltalán nem jellemző	Inkább nem jellemző	Jellemző is, meg nem is	Inkább jellemző	Teljes mértékben jellemző
Azért, mert itt üöm el az időm	42%	28%	23%	4%	3%
Azért, mert itt tartom a kapcsolatot a barátaimmal	11%	10%	19%	27%	33%
Azért, mert nagyon jó facebook alkalmazások vannak	60%	30%	7%	2%	1%
Azért, mert mindenki itt lóg	63%	17%	13%	6%	1%
Azért, mert innen informálódok az ismerőseimmel történetekről	11%	19%	33%	29%	8%
Azért, mert itt találok a legtöbb engem érdeklő információt	27%	29%	24%	16%	4%

Forrás: Saját szerkesztés, saját kérdőív 6. kérdése alapján

A fenti táblázatban a Facebook használatának miértjei láthatóak százalékos bontásban. Pár jellemzőbb adatot kiemelnék ezek közül. Érdekes volt számomra, hogy az emberek 33%-a szerint jellemző rá teljes mértékben, valamint 27%-ban inkább jellemző rá, hogy a közösségi oldalon tartja a kapcsolatot a barátaival. A megkérdezettek 60%-a tehát kapcsolattartásra használja az oldalt, annak alapításának célja szerint. 40%-nak azonban, nem ez az elsődleges célja az oldallal. Tehát a kitöltők kevesebb mint fele nem arra használja az oldalt, amelyre az létre lett hozva, hanem valami másra.

A felhasználók 90%-a elsődlegesen nem az alkalmazások miatt lép fel az oldalra. Ennek némileg ellentmond az, hogy az ember rengeteg játékfelhívást kap nap mint nap, illetve nagyszámú üzenőfali bejegyzés árulkodik arról, hogy milyen alkalmazásokat használnak az ismerősök.

8.6. Érezte-e már azt, hogy lemarad valamiről, ha nincs Facebookközelben?

7. Ábra: A Facebook közelségének vizsgálata nemek szerinti megoszlásban

Forrás: Saját szerkesztés, saját kérdőív 7. és 23. kérdése alapján

A fenti adatok nagyon érdekesek a számomra. A „Mindig” lehetőséget az egyik nem képviselői sem választották. Ez azt mutatja, hogy nem betegesen függőek. A „Gyakran” opciót fele-fele arányban választották. A „Néha” alternatívát azonban a hölgyek több mint duplája választotta. Ezen adatok alapján kijelenthetem, hogy ők jobban függőek, mint az ellentétes nem tagjai. Fontosabb számukra az információk birtoklása.

8.7. Szokott-e Ön baráti társaságban/bulizás közben/munkahelyén/iskolában facebookozni?

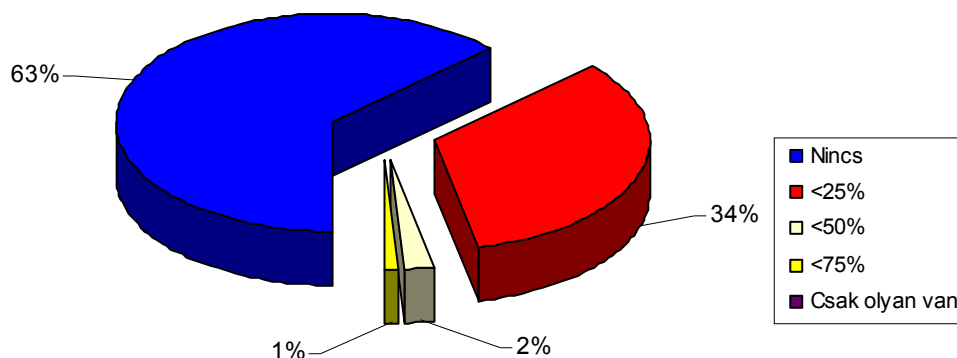
4. Táblázat: Facebookozási szokások vizsgálata közösségben

	Egyáltalán nem jellemző	Inkább nem jellemző	Jellemző is, meg nem is	Inkább jellemző	Teljes mértékben jellemző
Baráti társaságban	38%	42%	13%	6%	1%
Szórakozás közben	62%	22%	13%	2%	1%
Munkahelyén	35%	17%	22%	18%	8%
Iskolában	36%	12%	19%	20%	13%

Forrás: Saját szerkesztés, saját kérdőív 8. kérdése alapján

A fenti értékek érdekes képet mutatnak a vizsgált sokaságról. A megkérdezettek 80%-a nyilatkozott úgy, hogy baráti társaságban nem használja a közösségi oldal szolgáltatásait. Ez az érték azért érdekes számomra, mert megfigyeltem saját baráti társaságom felnőtt tagjait, és Ők bizony használják a Facebookot akkor is, amikor együtt van a társaság. Az adatok azt mutatják, hogy ezek az értékek munkahelyen és iskolában csökkennek, ami azt jelenti, hogy ott többen nézik Facebookjukat a megkérdezettek. Véleményem szerint ez azért van, mert unatkoznak, s így próbálják meg elűtni az időt.

8.8. Van-e olyan ismerőse, akit csak a Facebookról ismer?

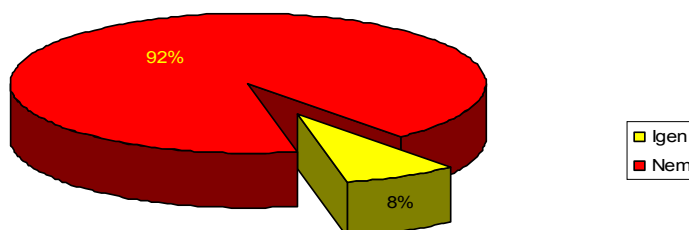

8. Ábra: Csak a Facebookról ismert ismerősök számának alakulása

Forrás: Saját szerkesztés, saját kérdőív 9. kérdése alapján

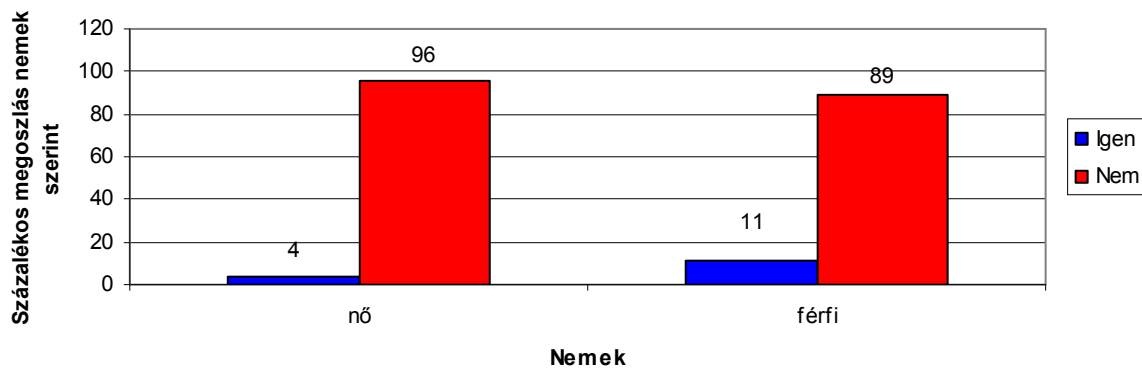
A fenti adatok jól tükrözik, hogy a kitöltők 63%-nak nincs olyan ismerőse, akit csak a Facebookról ismerne. 34%-uk nyilatkozik úgy, hogy ismerősei kevesebb, mint 25%-át ismeri a Facebookról. Olyan ismerősük, akit csak onnan ismernének, nincsen. Ez azt jelenti, hogy online barátaik nagy részét ismerik a valóságban is, amelynek kapcsán nehezebben esnek áldozatul a közösségi oldalon történő bűnözésnek, becsapásnak, átverésnek.

8.9. Ugyanolyan jogú barátnak tartja azt az embert, akit csak a Facebookról ismer, mint akit személyesen?

9. Ábra: Barátság a Facebook ismeretség tükrében

Forrás: Saját szerkesztés, saját kérdőív 10. kérdése alapján

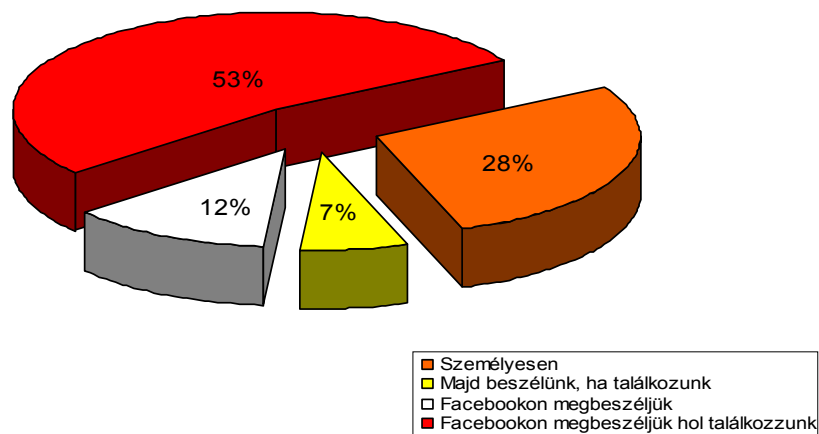

10. Ábra: Barátság a Facebookismeretség tükrében nemek szerint

Forrás: Saját szerkesztés, saját kérdőív 10. és 23. kérdése alapján

A megkérdezettek 92%-a nem tartja igazi barátnak azt, akit csak a Facebookról ismer. A nők és a férfiak szerinti bontás is ugyanilyen eredményt mutat. Férfiaknál egy kicsit kisebb ez az érték. Pozitív dolog, hogy így vélekednek, mert ezáltal kevésbé válnak becsaphatóvá, és mivel nem tekintik minden ismerősüket barátjuknak, ezért véleményem szerint személyes adataikra is jobban odafigyelnek. Nem osztanak meg minden információt felelőtlenül magukról.

8.10. Közelben tartózkodó (Öntől 10-15percre lévő) ismerőseivel szeretne beszélgetni. Személyesen keresi fel, vagy inkább Facebookon ír Neki?

11. Ábra: Beszélgetésfajták megoszlása közelben lévő ismerős esetén

Forrás: Saját szerkesztés, saját kérdőív 11. kérdése alapján

A fenti ábra a beszélgetésfajták megoszlását szemlélteti akkor, ha az ismerős a közelben tartózkodik. A megkérdezettek döntő többsége a személyes találkozást részesíti előnyben,

akár olyan aspektusban is, hogy előtte megbeszéljük a felek Facebookon, hogy hol találkozzanak. Ebből azt a konzekvenciát vontam le, hogy a megkérdezettek nagy részének fontos, hogy testileg is ott legyen a beszélgetésnél, s különböző ingerek érijék, amik az online világban nincsenek, illetve beszélgetőpartnere nonverbális kommunikációját nyomon tudja követni. Ezáltal nagyban csökkenthető a félreértelmezhetőség veszélye. A beszélgetés jóval bensőségesebb. Az általam vizsgált felhasználók nagy része (93%), igenis szakít időt a személyes kommunikációra, inkább kimozdul ha van rá lehetősége, mintsem, hogy a számítógépen keresztül kommunikáljon.

8.11. Fontos-e az Ön számára a közösségi élet? (posztok, lájkok, fontosabb események, történetek megosztása)

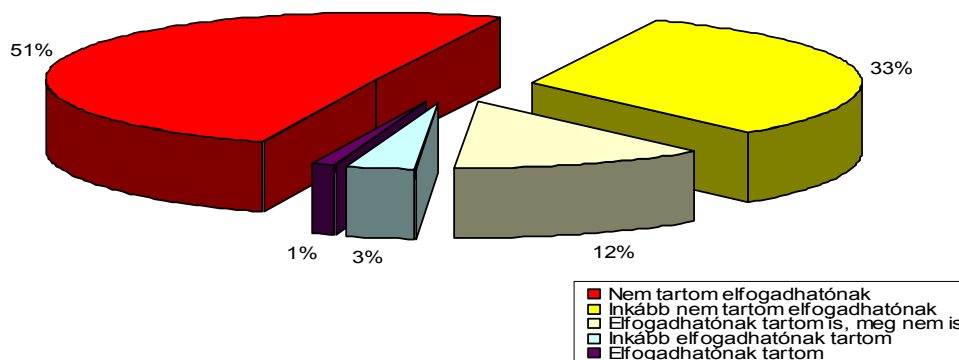
5. Táblázat: Községi élet fontosságának nemek szerinti megoszlása

	Egyáltalán nem jellemző		Inkább nem jellemző		Jellemző is, meg nem is		Inkább jellemző		Teljes mértékben jellemző	
	nő	férfi	nő	férfi	nő	férfi	nő	férfi	nő	férfi
Posztok	61%	39%	68%	32%	53%	47%	44%	56%	50%	50%
Likeok	53%	47%	75%	25%	54%	46%	58%	42%	50%	50%
Események, történetek	62%	38%	70%	30%	58%	42%	43%	57%	43%	57%

Forrás: Saját szerkesztés, saját kérdőív 12. és 23. kérdése alapján

A posztok, likeok, események, történetek megosztása a közösségi élet fontos részét képezik. A fenti táblázatban azt láthatjuk, hogy mennyire jellemzőek ezek a tevékenységek a nők, illetve a férfiak körében. A megkérdezettek közül az urak jobban preferálják az ilyen jellegű véleménynyilvánítást, közösségi életet, ami számtalan veszéllyel jár. Félreértelmezhetőség, agresszió, bűncselekmények. Ezen veszélyeknek mind áldozatul eshetnek, hiszen nyilvánosan élük közösségi életüket. A gyengébbik nem képviselői inkább a chates formában történő megnyilvánulást, kommunikációt részesítik előnyben. Ez biztonságosabb, mert csak azok látják, akikkel éppen beszélgetnek.

8.12. Elfogadhatónak tartja-e, hogy ismerősei körében van olyan személy, aki élete minden apró mozzanatát közzéteszi a Facebookon?

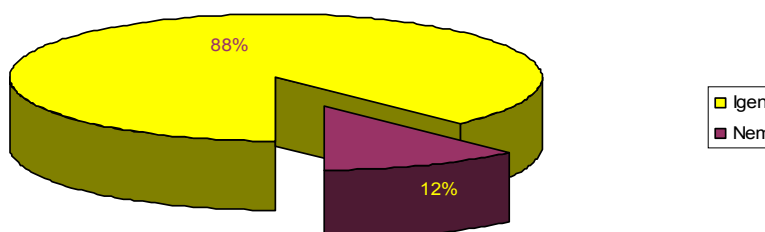

12. Ábra: Hiperaktív közösségi élet elfogadása

Forrás: Saját szerkesztés, saját kérdőív 13. kérdése alapján

A megkérdezettek nagy része nem tartja elfogadhatónak azt, hogy ismerősei egy része mindent megoszt a közösségi oldalon. Ennek egyfelől olyan veszélye lehet, hogy alsóbbrendűnek, kevésbé fontosnak érezhetik magukat, mivel ismerősük megosztásait többen reflektálják. Zavarja őket, hogy minden apró mozzanatról értesülnek, ami nagy valószínűséggel nem érdekli őket, s ez agresszióhoz vezethet. Nemtetszésüket valamilyen módon tudtára juttatják majd hiperaktív ismerősüknek, ami könnyen vezethet sértődéshez. Előbb-utóbb a hiperaktív ismerős tevékenységét megunják online barátai, törlik ismerőseik listájáról, nem reagálnak kiírásaira, stb. A nagy népszerűséghez szokott egyén ennek következtében depresszióba süllyed, elszigetelődik. A túlzott interaktív élet tehát mindkét fél sérüléséhez vezet.

8.13. Használja Ön Facebookon az adatvédelmi beállításokat?

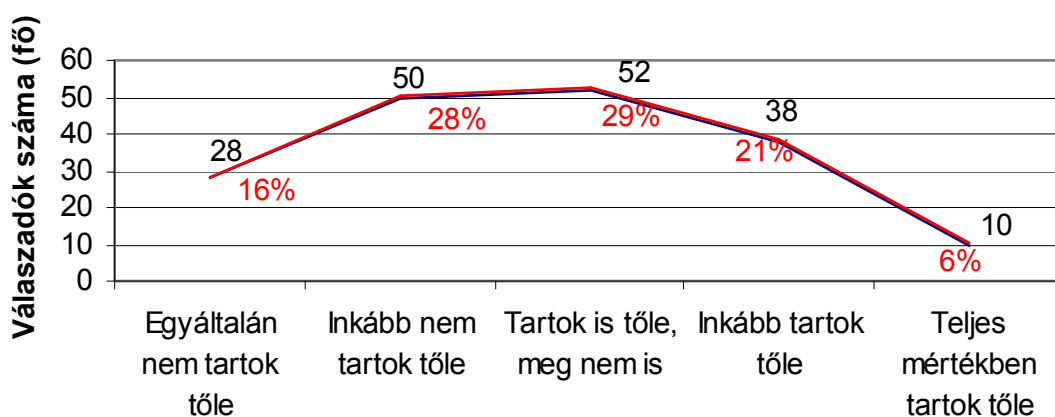
13. Ábra: Adatvédelmi beállítások használat Facebookon

Forrás: Saját szerkesztés, saját kérdőív 16. kérdése alapján

8.14. Kérem sorolja fel a Facebook adatvédelmi beállításait!

A fenti két kérdés együttes kiértékelést igényel. Az első kérdésre a válaszadók 88%-a azt válaszolta, hogy használja az adatvédelmi beállításokat. Következőekben megkértem a kitöltőket, hogy sorolják fel azokat. A megkérdezettek 44%-a nem adott választ a kérdésre. Ebből az a konzekvencia vonható le, hogy nem tudják, nem ismerik azokat. 56%-uk általában a ki léphet velem kapcsolatba, kik láthatják a dolgaimat, személyes adatok láthatósága, nem adom meg a személyes adataimat válaszokat adta. A Facebook biztonsági beállításai ennél jóval szerteágazóbbak. Azon felhasználók, akik tesznek adataik biztonsága érdekében, sajnos még ők sem aknázzák ki e téren a lehetőségeket. A biztonság beállítások alkalmazásának hiánya a Facebook egyik legnagyobb veszélyforrása. Ez olyan rizikófaktor, amely a legnagyobb jelentőségű, ám csekély energiaráfordítással, figyelemmel minimálisra csökkenthető.

8.15. Mennyire tart Ön a közösségi oldalon történő bűnözéstől?

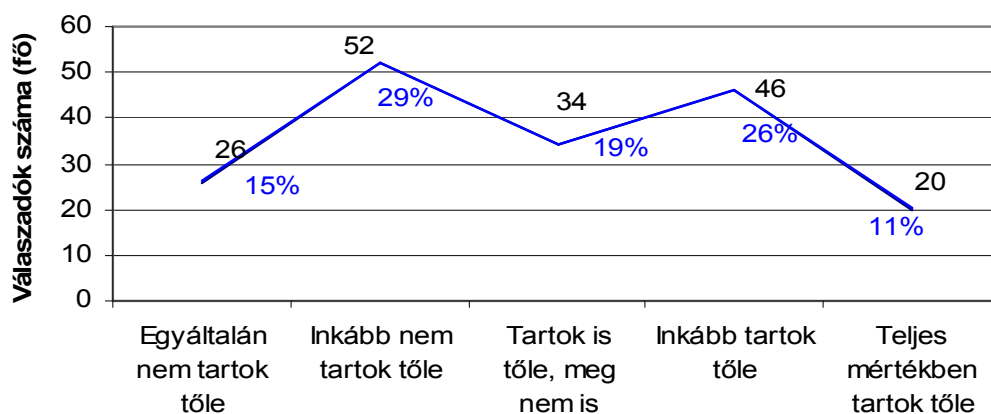
14. Ábra: Közösségi oldalon történő bűnözéstől való félelem

Forrás: Saját szerkesztés, saját kérdőív 19. kérdése alapján

A megkérdezettek 29%-a tart csak a közösségi oldalon történő bűnözéstől. Ez az érték nagyon alacsony, ami rávilágít arra, hogy az emberek nincsenek tisztában azzal, hogy a Facebook az interneten elkövethető csalások melegágya. Felnőtt emberekről van szó, akik már rendelkeznek élettapasztalattal, s mégsem gondolják azt, hogy az oldalnak bűnözők is lehetnek tagjai. Nem félnek attól, hogy az általuk közzétett adatokkal, információkkal vissza fognak élni a törvényt kevésbé tisztelők. 44%-uk nem tart attól, hogy adataival visszaélést követhetnek el, ami hatalmas hiszékenységről árulkodik. Nem szabad elhinnünk azt, hogy ha

nem teszünk semmit a biztonságunk érdekében, akkor maximálisan védve vagyunk a támadások és a bűnözők ellen. A felnőttek egy jelentős korosztályánál pedig a rizikófaktor sokkal magasabb, mivel nekik alapvető számítógépes ismereteik is hiányosabbak.

8.16. Mennyire tart Ön attól, hogy olyan tartalom jelenik meg Önről a Facebookon ami további élete során megkérdőjelezheti Önt? (kompromittáló fénykép, egy vulgáris megnyilvánulás)

15. Ábra: Nemkívánatos tartalom negatív hatása a jövőben

Forrás: Saját szerkesztés, saját kérdőív 21. kérdése alapján

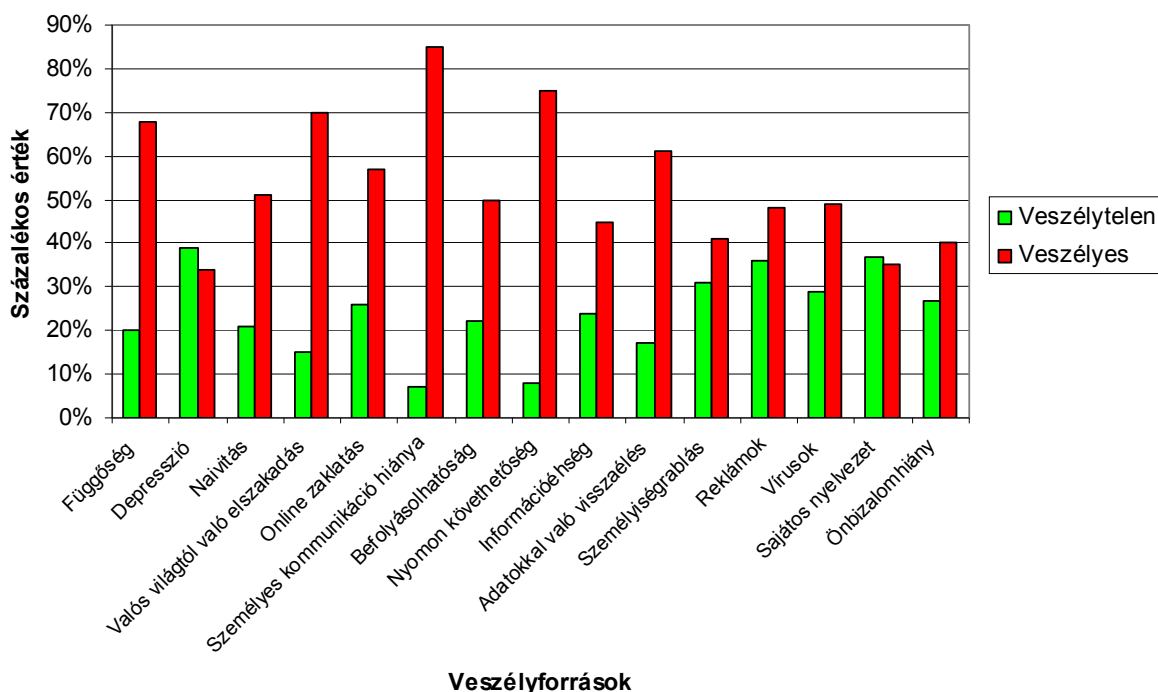
A megkérdezettek ebben a kérdésben is hasonlóképpen vélekedtek, mint az előzőben, bár itt a megkérdőjelezéstől félők száma magasabb, 37%. 44%-uk nem tart attól, hogy nyilvánosságra kerül róla olyan tartalom az online világban, amely befolyással lehet jövőbeli valós életére. Ebből az értékből a hiszékenységi veszélye válik nyilvánvalóvá számomra. Nem szabad azt hinnünk, hogy semmilyen veszély nem érhet bennünket. Ugyanúgy, mint az online-bűnözés esetén, ebben a helyzetben is tartanunk kell attól, hogy veszélynek vagyunk kitéve, és ezt a rizikófaktor a minimálisra kell csökkenteni.

8.17. Az alábbiak közül, melyiket mennyire tartja Ön veszélyesnek a Facebook használata során?

6. Táblázat: Veszélyességi faktorok Facebook használat esetén 1.

	Egyáltalán nem tartom veszélyesnek	Inkább nem tartom veszélyesnek	Veszélyesnek is tartom, meg nem is	Inkább veszélyesnek tartom	Teljes mértékben veszélyesnek tartom
Függőség	10%	10%	12%	32%	36%
Depresszió	20%	19%	27%	22%	12%
Naivitás	9%	12%	28%	25%	26%
Valós világtól való elszakadás	8%	7%	15%	31%	39%
Online-zaklatás	10%	16%	17%	38%	19%
Személyes kommunikáció hiánya	3%	4%	8%	25%	60%
Befolyásolhatóság	10%	12%	28%	30%	20%
Nyomonkövethetőség	1%	7%	17%	30%	45%
Információéhség	8%	16%	31%	24%	21%
Adatokkal való visszaélés	6%	11%	22%	36%	25%
Személyiségrablás	7%	24%	28%	25%	16%
Reklámok	15%	21%	16%	22%	26%
Vírusok	11%	18%	22%	27%	22%
Sajátos nyelvezet	13%	24%	28%	18%	17%
Önbizalomhiány	12%	15%	33%	21%	19%

Forrás: Saját szerkesztés, saját kérdőív 22. kérdése alapján

16. Ábra: Veszélyességi faktorok Facebook használat esetén 2.

Forrás: Saját szerkesztés, saját kérdőív 22. kérdése alapján

A fenti táblázat százalékos bontásban tartalmazza azt, hogy a kitöltők melyik rizikófaktort milyen mértékben érzik veszélyesnek. A könnyebb megértés érdekében az öt veszélyességi faktort a középső (közömbös) kihagyásával, két csoportra bontottam (veszélytelen, veszélyes).

Az általam felsorolt 15 veszélyforrás közül a kitöltők 13-at valós veszélyforrásnak tartanak. A depressziót, illetve a sajátos nyelvezetet veszélytelennek tartják.

Egyes rizikófaktoroknál kimagasló értékek születtek. Megfigyelhető, hogy ezek nagy általában a szociálisan jelentkező veszélyek. Az adatokkal való visszaélésből származó rizikófaktorokat nem tekintik a kitöltők olyan veszélyesnek. Bízunk a Facebook által nyújtott biztonságban.

Összességében elmondható, hogy Az, hogy ki, mit tart veszélyesnek, veszélytelennek, valószínűleg személyes tapasztalataik alapján sorolják kategóriákba.

9. Megoldási javaslatok

A Facebook biztonságosabbá tételére van néhány olyan megoldási javaslatom, amelyek egyszerűen kivitelezhetőek és nagyon hatékonyak lehetnek.

Elsőként a legtriviálisabbat említeném meg, ami a figyelem. Mielőtt feltöltenénk valamit a közösségi oldalra, gondoljuk át, hogy az tényleg oda való-e. Ne rakjunk fel, osszunk meg olyan tartalmakat, amelyek nem tartoznak mindenkire. Figyeljünk oda arra is, hogy mások mit osztanak meg rólunk, és ha azt sértőnek, veszélyesnek tartjuk, kérjük meg az illetőt, hogy törölje a tartalmat.

Ha ezt nem teszi meg, akkor van arra lehetőségünk, hogy ezt jelentsük a Facebooknak. Ha nagyon sok ilyen jelzés fog érkezni a Facebook felé, azt komolyan fogja venni a szolgáltató, és tenni fog azért, hogy a sértő tartalom eltávolításra kerüljön a közösségi oldalról. (<http://www.youtube.com/watch?v=Lz6l1hduTLA#t=63>, 2013)

A következő megoldási javaslatom is ugyanilyen egyszerű. Használjuk az adatvédelmi beállításokat. A közösségi oldal számtalan lehetőséget nyújt adataink védelmére, de sajnos az emberek nagy többsége nem ismeri ezeket a beállításokat, nem él a lehetőségekkel védelme érdekében. A változtatások gyorsan és egyszerűen elvégezhetőek, melyeknek köszönhetően biztonságosan használhatjuk a közösségi hálót.

Jelszavunk gyakori cseréjével elkerülhetjük, hogy a hackerek feltörjék adatlapunkat.

Kiemelten fontos megoldási javaslatnak tartom az oktatást. A felnőtteknek nem ebben a számítógépes világban nőttek fel, s mégsem részesülnek oktatásban, pedig sokkal veszélyeztetettebbek, mint a fiatal generáció, mert nem tudják kellő biztonsággal használni a modern technika vívmányait. Lehetővé kell tenni számukra is, hogy tanulhassanak, tovább képezhessék magukat. Fel kell világosítani őket az internet veszélyeiről, hogy biztonságosan tudják használni a közösségi oldalakat is. Ezen felvilágosító órák lebonyolítása történhet rendszeren tanórák keretén belül is, vagy éppen az interneten keresztül is. Mindenesetre több fórumon kell reklámozni a veszélyeket, hogy minél több ember számára legyen egyértelmű, hogy mire kell odafigyelnie a közösségi oldalak használatakor.

A veszélyek nagy része a felhasználó odafigyelésével, illetve józan gondolkodásával elkerülhető.

Másik megoldási javaslatom lenne az, hogy ne a virtuális térben akarjuk valós életünket leélni. Szét kell választani a kettőt. Nem akarok senkit lebeszélni a közösségi portál használatáról, mert valóban számtalan előnnyel rendelkezik. Nem a tiltásban látom a

megoldást, hanem a szabályozásban, oktatásban. Helyezzük el napi rutinunkban ugyanúgy, mint bármi más tevékenységet, de ügyeljünk a fontossági sorrendre. Ne a közösségi oldal legyen az első a család, a barátok, illetve a munka előtt.

A megoldás tehát kézenfekvő. A felnőttek generációjának is ésszel, odafigyelve kell használni a közösségi oldalakat és akkor a veszélyforrások a minimálisra csökkenthetőek.

10. Következtetések

Az előzőekben megfogalmazott hipotéziseket a kérdőív elemzésének adatiból értékelem.

H1: A felnőttekre döntő többségében ugyanazon veszélyek vonatkoznak a Facebook világában, mint a fiatal generáció tagjaira.

Ez a hipotézis a szakirodalmi áttekintés, illetve a kérdőív eredményeinek összehasonlítása során egyértelműen megerősítést nyert. Az adatokból levont következtetéseim alapján jól látszik, hogy a veszélyek ugyanazok a két generációt tekintve. Ezt megerősíti az is, hogy a felsorolt 15 rizikófaktor közül 13-at maguk a megkérdezettek is veszélyesnek tartanak.

H2: A felnőttek mindent megtesznek annak érdekében, hogy csökkentsék a rájuk leselkedő veszélyeket.

Ezt a hipotézis nem nyert alátámasztást az adatok kiértékelése során, tehát el kell utasítanom. A felnőtt korosztály nem tesz meg mindent azért, hogy megóvja adatait, annak ellenére, hogy elismerik a rájuk leselkedő veszélyeket. 88%-uk azt nyilatkozta ugyan, hogy használja az adatvédelmi beállításokat, de amikor arra kértem őket, hogy sorolják fel azokat, nem adtak meggyőző válaszokat. Azt a következtetést vontam le ebből, hogy mégsem ismerik kellően az adatvédelmi beállításokat, s ezáltal nem tesznek meg minden tőlük telhetőt azért, hogy megvédjék személyes adataikat.

11. Összefoglalás

Dolgozatom témája a felnőtt korosztályra leselkedő veszélyek bemutatása a Facebook világában. Mai felgyorsult életünknek elengedhetetlen részét képezi a határokon átívelő kommunikáció, melynek nagy része napjainkban interneten keresztül, közösségi oldalak segítségével bonyolódik le, s ennek egyik élenjáró képviselője a Facebook. Megannyi előnye mellett, legalább annyi hátránya is van, melyet a felhasználók figyelmen kívül hagynak. Dolgozatomban ezeket a veszélyeket mutattam be a felnőttekre vonatkoztatva.

Az általam választott téma aktualitása a Facebook fiatalságában rejlik. Az elmúlt években körvonalazódtak azok a negatív hatások, amelyek eddig a társadalom számára rejtve voltak. Számítalan értekezés született a fiatakorúakra nézve a veszélyekről. Napjainkban azonban a felhasználók legdinamikusabban gyarapodó csoportja a felnőtt korosztály, s a rájuk leselkedő negatív hatásokkal szinte senki sem foglalkozott.

A fiatalokra vonatkozó negatívumok bemutatásával a felnőtt korosztályhoz kapcsolódó veszélyeket ismertettem, s levontam a konzekvenciákat. Ezen túlmenően vizsgáltam az idősebb generáció facebookozási szokásait, illetve azt, hogy mennyire vannak tisztában a rájuk leselkedő veszélyekkel. Ennek kapcsán két hipotézist is felállítottam.

H1: A felnőttekre döntő többségében ugyanazon veszélyek vonatkoznak a Facebook világában, mint a fiatal generáció tagjaira.

H2: A felnőttek mindent megtesznek annak érdekében, hogy csökkentsék a rájuk leselkedő veszélyeket.

Az adatok kiértékelését követően elmondható, hogy az első hipotézisem mindenképpen megerősítést nyert, melyet a kitöltők többszörösen alátámasztották. A második hipotézis elutasításra került, ugyanis nem bizonyosodott be egyértelműen, hogy a felnőtt korosztály megtesz mindent azért, hogy adatait biztonságban tudja.

Következtetéseimet kérdőívem elemzésével támasztom alá, majd olyan egyszerű megoldásokat javasoltam, melyek segítségével a közösségi oldal használata biztonságosabbá tehető, illetve a negatív hatások csökkenthetőek.

Irodalomjegyzék

- A Facebook mint a CIA alvállalkozója (2011),
<http://www.youtube.com/watch?v=K9AXtw5mnVc> Letöltés ideje: 2014.10.27.
- Buzna-Horváth (2014): Facebook, Youtube, Google: valóban ingyenes...?
<http://szigetvarhirado.hu/articles/view/szines/facebook-youtube-google-valoban-ingyenes>
Letöltés ideje: 2014.10.24.
- Csiszár M. (2013): A Facebook kora, Relációesztétika a kibertérben, avagy a közösségi médiában felhasznált digitális fotográfiák jelentésvektorai, Újművészet, 2013, XXIV évf., 01-02. szám, 76-79.o.
- Delmagyar.hu (2010): A Facebook rejtett veszélyei,
http://www.delmagyar.hu/tech/a_facebook_rejtett_veszelyei/2176993/ Letöltés ideje: 2014.10.29.
- Domonkos K. (2014): Cyberbullying: Zaklatás elektronikus eszközök használatával, Alkalmazott Pszichológia, 2014/1, 59-70.o.
- Facebook, <http://hu.wikipedia.org/wiki/Facebook> Letöltés ideje: 2014.10.24.
- Facebookos buktatók (2012), <http://www.youtube.com/watch?v=iMKw76Z0jIQ> Letöltés ideje: 2014.10.25.
- Facebook zaklatás és netes cukrosbácsik (2013),
<http://www.youtube.com/watch?v=Lz6l1hduTLA#t=63> Letöltés ideje: 2014.10.23.
- Fertőz a Facebook: így védekezhethetünk (2014),
http://www.technet.hu/hir/20140528/fertoz_a_facebook_igy_vedekezhethetunk/ Letöltés ideje: 2014.10.27.
- Fix.com & SocialDaily Magyarország (2014): Infografika: árt-e az egészségünknek a sok facebookozás? <http://hu.socialdaily.com/articles/2014/03/17/art-e-az-egeszsegunknek-a-sok-facebookozas> Letöltés ideje: 2014.10.28.
- Iacovou, M. (2002): Regional differences in the transition to adulthood, The Annals of the American Academy of Political and Social Science, 40-69.o,
http://www.ksh.hu/statszemle_archive/2002/2002_09/2002_09_916.pdf Letöltés ideje: 2014.10.24.
- Igaz (2009): Depresszió <http://orvosilexikon.hu/module-Pages-display-pageid-12.html>
Letöltés ideje: 2014.10.28.
- Közösségi Pucérkodás (2010), <http://www.youtube.com/watch?v=zPJGRg8fQ2A> letöltés ideje: 2014.09.25.

- Központi Statisztikai Hivatal (2013): Magyarország, 2012
<http://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/mo/mo2012.pdf> Letöltés ideje: 2014.10.24.
- Kriston L. (2014): Óvatosan az önkifejezéssel! <http://www.piacessprofit.hu/infokom/ovatosan-az-onkifejezessel-2/> Letöltés ideje: 2014.10.25.
- László P. (2012): Posztolok, tehát vagyok (?), <http://ntefjournal.hu/vol2/iss3/laszlo.pdf>
Letöltés ideje: 2014.10.24.
- Ma.hu (2013): Facebookon árulják a gyerekeiket a terhes nők,
http://www.ma.hu/webbulvar.hu/181427/Facebookon_aruljak_a_gyerekeiket_a_terhes_nok
Letöltés ideje: 2014.10.29.
- Mészáros Cs. (2014): Közösségi oldalak veszélyei- csak óvatosan a megosztásokkal
<http://pcworld.hu/kozosseg/kozossegi-oldalak-veszelyei-csak-ovatosan-a-megosztasokkal.html> Letöltés ideje: 2014.10.25.
- ORIGO (2011): Terjed a Facebook- depresszió a tinik körében,
<http://www.origo.hu/egeszseg/20110328-terjed-a-facebookdepresszio-a-gyerekek-koreben.html> Letöltés ideje: 2014.10.28.
- Radics B. (2009): Személyiséglopás-mi az?,
http://www.technet.hu/hir/20091104/szemelyiseglopas_-_mi_az/ Letöltés ideje: 2014.10.27.
- Rőmer G.-Fekete N. (2014): A Facebook okozta párkapcsolati feltékenység az önértékelés, a szorongás és a kötődési stílusok tükrében, *Alkalmazott Pszichológia*, 2014/1, 149-161.o.
- SocialDaily Statistics, <http://analytics.socialdaily.com/hu/facebook/countries/HU/> Letöltés ideje: 2014.10.24.
- Szőnyi J. (2014.): Alig írunk kézzel, <http://www.metropol.hu/kultura/cikk/1230349-alig-irunk-kezzel> Letöltés ideje: 2014.10.29
- Ujhelyi A. (2014): A Facebook szociálpszichológiája, *Alkalmazott Pszichológia*, 2014/1, 113-132.o.

Ábrajegyzék

1. Ábra: A Facebook felhasználók életkor szerinti megoszlása hazánkban	9
2. Ábra: Mobil platformról történő felhasználás.....	9
3. Ábra: Facebookra regisztráltak száma éves szinten	34
4. Ábra: Naponta Facebookon töltött idő számítógép használatával	35
5. Ábra: Korosztályonkénti Facebook használat telefonon keresztül	36
6. Ábra: Napszak szerinti Facebook használat megoszlása	36
7. Ábra: A Facebook közelségének vizsgálata nemek szerinti megoszlásban.....	38
8. Ábra: Csak a Facebookról ismert ismerősök számának alakulása	39
9. Ábra: Barátság a Facebook ismeretség tükrében	39
10. Ábra: Barátság a Facebook ismeretség tükrében nemek szerint	40
11. Ábra: Beszélgetésfajták megoszlása közelben lévő ismerős esetén.....	40
12. Ábra: Hiperaktív közösségi élet elfogadása	42
13. Ábra: Adatvédelmi beállítások használat Facebookon.....	42
14. Ábra: Közösségi oldalon történő bűnözéstől való félelem	43
15. Ábra: Nemkívánatos tartalom negatív hatása a jövőben.....	44
16. Ábra: Veszélyességi faktorok Facebook használat esetén 2.....	45

Táblajegyzék

1. Táblázat: Fontosabb mutatók a felsőoktatásról.....	8
2. Táblázat: Az elektronikus zaklatás megjelenési formái	20
3. Táblázat: Facebookozás mértékének vizsgálata	37
4. Táblázat: Facebookozási szokások vizsgálata közösségben.....	38
5. Táblázat: Közösségi élet fontosságának nemek szerinti megoszlása.....	41
6. Táblázat: Veszélyességi faktorok Facebook használat esetén 1.	45

Melléklet

Saját kérdőív

Mikor regisztrált Ön a Facebookra?

Mennyi időt tölt Ön napi szinten facebookozással számítógépen keresztül?

(Meg van nyitva az oldal, s Ön néha-néha ránéz.)

- ☐ ☐ Kevesebb, mint 1 órát
- ☐ ☐ 1-2 óra között
- ☐ ☐ 2-5 óra között
- ☐ ☐ 5 óránál többet

Mennyi időt tölt Ön napi szinten Facebookon chateléssel számítógépen keresztül?

(Az az idő amíg Ön ismerőseivel beszélget.)

- ☐ ☐ Kevesebb, mint 1 órát
- ☐ ☐ 1-2 óra között
- ☐ ☐ 2-5 óra között
- ☐ ☐ 5 óránál többet

Mennyi időt tölt Ön facebookozással telefonon keresztül?

- ☐ ☐ Semennyit
- ☐ ☐ Kevesebb, mint 1 órát
- ☐ ☐ 1-2 óra között
- ☐ ☐ 2-5 óra között
- ☐ ☐ 5 óránál többet

Melyik napszakban használja Ön a leggyakrabban a Facebookot?

- ☐ ☐ Reggeli órákban (6-10 óra között)
- ☐ ☐ Ebédidőben (10-14 óra között)
- ☐ ☐ Délutáni órákban (14-18 óra között)
- ☐ ☐ Esti órákban (18-22 óra között)
- ☐ ☐ Éjjel (22-06 óra között)

Miért lép fel Ön a Facebookra? *

(Kérem jelölje 1-től 5-ig terjedő skálán, ahol 1=egyáltalán nem jellemző, 5=teljes mértékben jellemző)

	1	2	3	4	5
Azért, mert itt ütem el az időm	☐	☐	☐	☐	☐

	1	2	3	4	5
Azért, mert itt tartom a kapcsolatot a barátaimmal	☐	☐	☐	☐	☐
Azért, mert nagyon jó Facebook alkalmazások vannak	☐	☐	☐	☐	☐
Azért, mert mindenki itt lóg	☐	☐	☐	☐	☐
Azért, mert innen informálódok az ismerőseimmel történetekről	☐	☐	☐	☐	☐
Azért, mert itt találok a legtöbb engem érdeklő információt	☐	☐	☐	☐	☐

Érezte-e már azt, hogy lemarad valamiről, ha nincs Facebook közelben?

- ☐ Soha
- ☐ Néha
- ☐ Gyakran
- ☐ Mindig

Szokott-e Ön baráti társaságban/szórakozás közben/munkahelyén facebookozni? *

(Kérem jelölje 1-től 5-ig terjedő skálán, ahol 1=egyáltalán nem jellemző, 5=teljes mértékben jellemző)

	1	2	3	4	5
Baráti társaságban	☐	☐	☐	☐	☐
Szórakozás közben	☐	☐	☐	☐	☐

	1	2	3	4	5
Munkahelyén	☐	☐	☐	☐	☐
Iskolában	☐	☐	☐	☐	☐

Van-e olyan ismerőse, akit csak a Facebookról ismer?

- ☐ Nincs olyan ismerősöm
- ☐ Ismerőseim kevesebb, mint 25%-át ismerem onnan
- ☐ Ismerőseim kevesebb, mint 50%-át ismerem onnan
- ☐ Ismerőseim kevesebb, mint 75%-át ismerem onnan
- ☐ Csak olyan ismerősöm van

Ugyanolyan jogú barátoknak tartja-e azt az embert, akit csak a Facebookról ismer, mint akit személyesen?

- ☐ Igen
- ☐ Nem

Közelben tartózkodó (10-15 percre Öntől lévő) ismerőseivel szeretne beszélgetni.

Személyesen keresi fel, vagy inkább Facebookon ír Neki?

- ☐ Személyesen keresem fel
- ☐ Majd akkor beszélünk, ha találkozunk
- ☐ Facebookon írok Neki, ott is mindent meg tudunk beszélni
- ☐ Facebookon megbeszéljük, mikor, hol, találkozunk személyesen

Fontos-e az Ön számára a közösségi élet? (posztok, lájkok, fontosabb események, történések megosztása) *

(Kérem jelölje 1-től 5-ig terjedő skálán, ahol 1=egyáltalán nem fontos, 5=teljes mértékben fontos)

	1	2	3	4	5
Posztok	☐	☐	☐	☐	☐
Lájkok	☐	☐	☐	☐	☐
Fontosabb események, történések megosztása	☐	☐	☐	☐	☐

Elfogadhatónak tartja-e, hogy ismerősei körében van olyan személy, aki élete minden apró mozzanatát közzéteszi a Facebookon?

(Kérem jelölje 1-től 5-ig terjedő skálán, ahol 1=egyáltalán nem tartom elfogadhatónak, 5=teljes mértékben elfogadhatónak tartom)

1 2 3 4 5

☐	☐	☐	☐	☐
--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------

Szokott-e Ön Facebookon munkával kapcsolatban ügyeket intézni?

- ☐ ☐ Ez nem jellemző rám
- ☐ ☐ Napi rendszerességgel
- ☐ ☐ Heti rendszerességgel
- ☐ ☐ Havi rendszerességgel

A személyes, vagy inkább a Facebookon történő ismerkedést részesíti Ön előnyben?

- ☐ ☐ Mindenképpen a személyes ismerkedést. Úgy megfigyelhetem a partnerem testbeszédét is, ami fontos számomra.
- ☐ ☐ Mindenképpen a facebookos ismerkedést. rengeteg információt tudok így meg a partneremről kényelmesen otthonról.
- ☐ ☐ Mindegy. Így is, úgy is tudok ismerkedni.

Használja-e Ön az adatvédelmi beállításokat a Facebookon?

- ☐ ☐ Igen
- ☐ ☐ Nem

Ön szerint a Facebook milyen hatással van az emberi kapcsolatokra?

Kérem sorolja fel a Facebook adatvédelmi beállításait!

Mennyire tart Ön a Közösségi oldalon történő bűnözéstől?

(Kérem jelölje 1-től 5-ig terjedő skálán, ahol 1=egyáltalán nem tartok tőle, 5=teljes mértékben tartok tőle)

1 2 3 4 5

☐	☐	☐	☐	☐
--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------	--------------------------

Tapasztalt már visszaélést az adataival?

- ☐ ☐ Igen
- ☐ ☐ Nem, még soha

- ☐ Nem, de ismerőseim körében történt már ilyen eset

Mennyire tart attól, hogy olyan tartalom jelenik meg Önről a Facebookon, ami további élete során megbélyegezheti? (kompromittáló fénykép, egy vulgáris megnyilvánulás)

(Kérem jelölje 1-től 5-ig terjedő skálán, ahol 1=egyáltalán nem tartok tőle, 5=teljes mértékben tartok tőle)

1	2	3	4	5
☐	☐	☐	☐	☐

Az alábbiak közül, melyiket mennyire tartja Ön veszélyesnek a Facebook használata során? *

(Kérem jelölje 1-től 5-ig terjedő skálán, ahol 1=egyáltalán nem tartom veszélyesnek, 5=teljes mértékben veszélyesnek tartom)

	1	2	3	4	5
Függőség	☐	☐	☐	☐	☐
Depresszió	☐	☐	☐	☐	☐
Naivitás	☐	☐	☐	☐	☐
Valós világtól való elszakadás	☐	☐	☐	☐	☐
Online zaklatás	☐	☐	☐	☐	☐
Személyes kommunikáció hiánya	☐	☐	☐	☐	☐
Befolyásolhatóság	☐	☐	☐	☐	☐
Nyomonkövethetőség	☐	☐	☐	☐	☐
Információéhség	☐	☐	☐	☐	☐
Adatokkal való visszaélés	☐	☐	☐	☐	☐
Személyiségrablás	☐	☐	☐	☐	☐
Reklámok	☐	☐	☐	☐	☐
Vírusok	☐	☐	☐	☐	☐
Sajátos nyelvezet	☐	☐	☐	☐	☐
Önbizalomhiány	☐	☐	☐	☐	☐

Az Ön neve?

- ☐ ☐ Férfi
- ☐ ☐ Nő

Az Ön születési éve?

Az Ön iskolai végzettsége?

- ☐ ☐ Legfeljebb 8 általános
- ☐ ☐ Szakmunkásvizsga
- ☐ ☐ Szakközépiskolai-, gimnáziumi érettségi/technikum
- ☐ ☐ Felsőfokú szakképesítés
- ☐ ☐ Felsőoktatási intézményben megszerzett diploma

Az Ön családi állapota?

- ☐ ☐ Nőtlen/hajadon
- ☐ ☐ Élettársi kapcsolatban él
- ☐ ☐ Házas
- ☐ ☐ Elvált/külön él
- ☐ ☐ Özvegy

Az Ön lakhelye?

- ☐ ☐ Bp./megyei jogú város
- ☐ ☐ Város
- ☐ ☐ Falu
- ☐ ☐ Egyéb:

Az Ön anyagi helyzete? (szubjektív megítélés alapján)

- ☐ ☐ Jelentősen az átlag alatt
- ☐ ☐ Valamivel az átlag alatt
- ☐ ☐ Átlagos
- ☐ ☐ Valamivel az átlag felett
- ☐ ☐ Jelentősen az átlag felett
- ☐ ☐ Ismeretlen